

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA: 7 PEZETA

PLAZIDO MUXIKA EUSKALTZAINA

Erdal - euskerazko iztegiaren egille

URNIETAN jaio zan 1906 garren urtean, Oria izeneko auzoan, baiña mutiko zalarik Altzara joan ziran bizitzera. Andoaingo apaiz-gaitegian Latina ikasi ondoren, Loiolan sartu zan, Jesu-Lagun, 1922 garren urtean. Aurren betetzen ditu URREZKO EZTAK, an sartu zala. Oñan egin zituen Filosofia ikasketak.

1929 garren urtean Ego-Amerikako Kolonbiara jo zuen. Onen bidez bidali zion Alfonso XIII-garren erregeak Santa Kutz apaizari zillarrezko turuta ederra. Loiolako gelan dauzka Santa Krutzen oroigarri eder bat eta aren azkeneko lau argazkiak. Jesusen Lagundian sartu bai zan Santa Krutz 82 urte zituela. 86 urterekin il zan.

Plazido langille porrokatua du-gu. Ez da erraz berarekin egotea. Beti bere gelan sartu eta lan eta lan ari da. Baiña alare prest da-gu gurekin itzegiteko.

—Zu erbestean asko ibillia zaitugu eta nolatan ez duzu galdu txikitan ikasitako euskera?

—Amaren bularretik edoski nuen euskaltzetasuna. Beti euskeraz

egin dizkiet eskutitz guziak nere etxekoei. Amerikan nengoenean, inorekin euskeraz egiteko, aukera gutxi izaten nuen; baiña euskerari eustearren, tarteka-tarteka, NONI ETA MANI euskeratzen jarduten nintzan alemanetik.

—Zure gogoko lana iztegiak egitea izan da noski?

—Bai. Latinezkoa egin nuen leenengo. Zazpi argitaraldi izan ditu. Danera 50.000 ale atera nituen. Au bakarrik egin nuen. Gero grekozkoa egin nuen, elkar-lanean. Onek bost argitaraldi izan ditu.

—Baiña zu ezagunena, euskal-dunon artean beintzat, erdal-euskerazko iztegiak egin zaitu. Nolanasi zifan lan neketsu oñtan?

—Amerikan artu nuen iztegi ori egiteko erabakia. Andes mendietan barrena, beroaren bidez leer egin da nentzela atsedan artzeko bide-bazterreko enbor baten gainean exeri nintzan. Aldameneko beste enbor baten azpian paper-puska bat ikusi nuen, eta lurretik jaso nuenean... ametsetan nengoela iruditu zitzaidan! Zer izango eta...

gure gerra-aurreko ARGIA astero-koaren puska bat zan. Ez nuke asmatuko, nik orduan nere barruan nabaitu nuen biotz-zirrara. Tximistak jota bezela gelditu nintzan. ARGIA alajaina Andesko mendietan!!

—Zerutik jetsitako ARGIA-ren ba al zan edo leengo ARGIAK oñez zekien?

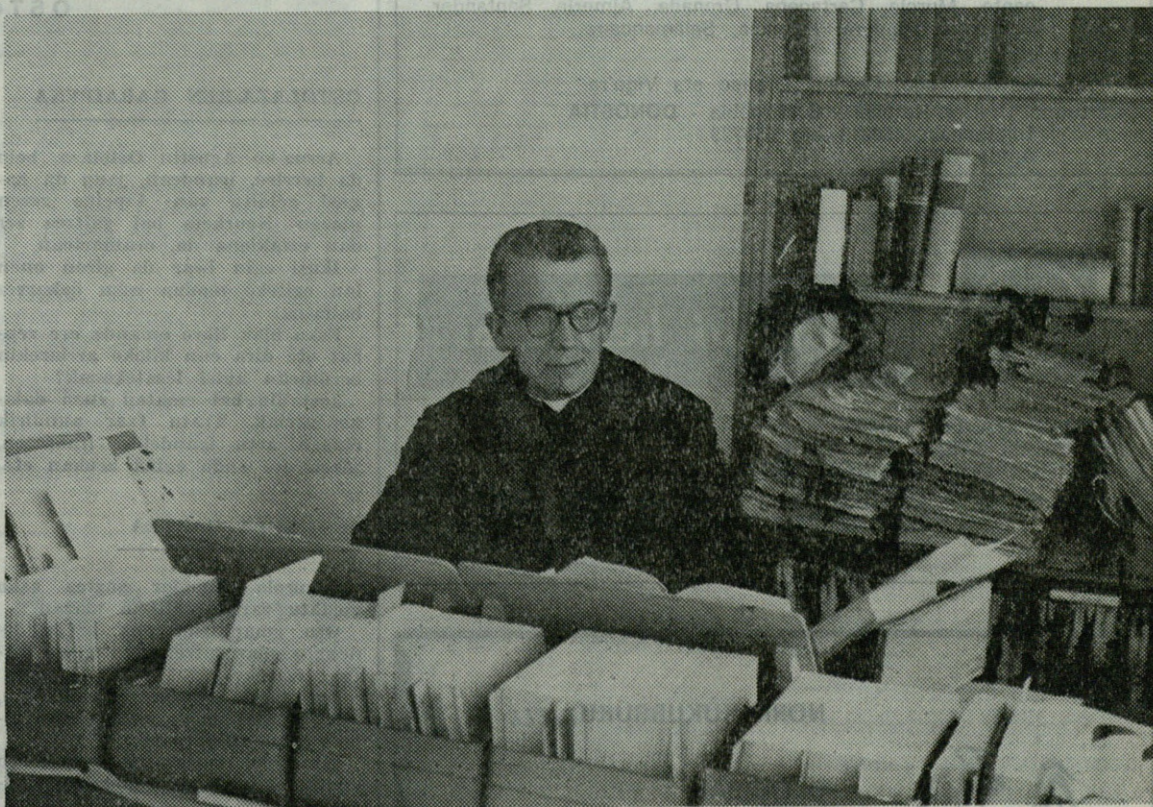
—Santa Krutz apaiza bide artan barrena astero bi aldiz ibiltzen zan zaldi gainean (argazkian ageri dan zaldi orren gainean) 86 urte zituela ere, il arte. San Ignazio izeneko errira (Santa Krutzek bere lurretan eraiki zuen errira) zazpi orduko bidean joaten zan PASTO-tik; eta igandean (bazkaldoan) atzera berriz SAN IGNAZIO-TIK PASTORA zaldi gainean zazpi orduko bidean. Ez zan makala Santa Krutz apaiza! Onek utzia izango zan Bilbaotik bere lagunak bidaltzen zion ARGIA. Antxe artu nuen IZTEGI AUNDI SENDO AU egiteko asmoa.

—Diru asko bearko zenuen, bada, iztegi ori argitaratzeko? Nola moldatu zifan dirua biltzeko?

—Ia BI MILLOI pezeta kostatu zan inprenta lana, papera eta guzti. Nik, ordea, iztegia bukatu baiño askoz leenago, zabalkunde aundia egin nuen mundu osoan. Iztegia erosteko itza, leendaurrez ematen zidaten guziet, % 30 merkeago eskein nien iztegia. Aurretik ezer ordaindu bearrrik gabe gainera. Euskaltzale asko, ordea, po-

NON ZER

- IKASTOLARI BURUZ HITZ BI
Aurtiz 3 garrenean
- DEHIADAR BAT LETONIATIK
Larresoro 3 garrenean
- ZINE 6 garrenean
- LIBURUEN URRATSETAN
Lertxundi 7 garrenean
- GAURKO MARXISTA PROBLEMA
ETA JOEREN INFORMAZIOA
Azurmendik 7 garrenean
- EUSKAL PELOTA-JOKOA ARRIS-
KUAN OTE?
Bozas-Urrutia 10 garrenean

Alta Plazido Muxika

zaren pozez eta nere lana saritu naiaz, dirua aurrez bialtzen asi zan. Ia milloi-erdi bat osatu nuen onela. Diru ori iztegia merkeago saltzeko sartu nuen nagusien baimenez. Diru orri esker eta arpide asko (lau millatik gora) inguratu nituelako: 1.900 orrialdeko iztegi aundi ori dendan 590 laurlekoz saldu zan eta arpidea aurretik zutenek 413 laurlekoz jaso zuten.

—Arrera ona egin al zaio zure iztegiari?

—Bai. Baditu bere utsuneak. Baiña ale guztiak salduta daude. Zortzi milla eta eun ale atera genituen eta andik bost urte eta erdira alerik gabe gelditu ziran Mensajeron.

—Ez al duzu berritzeko asmo-rik edo lan ortan jarraitzeko go-rik?

—Bai, ortan ari naiz buruz-be-larri. Leen argitaratutako Iztegiaren antzeko edo neurriko bat atera nai nuke. 1.900 orrialdeko gu-txi gorabehera: Erdal-euskerazkoa eta euskal-erderazkoa. Biak, ordea, tomo batean. Ia bukatuta daukat leenengo erdia. Gero, berriz, beste erdia asiko dut, euskal-erderazkoa, alegia. Bigarren erdi ontarako sei-reun milla fitxa eta geiago dauzkat bilduta. Eta egunean bi milla ordenatzen ditudala ere 300 egun bearko nituzke presta-lan ori amaitzeko. Iztegi-lanak, zein luze eta aspergarri diran, ezin dezake jakin, saltza oietan inoiz sartu ez danak.

—Nola ikusten duzu euskeraren egoera?

—Ni ez naiz ager-zalea eta ez naiz ibiltzen gure errietan, eta batzarretan ere gutxi. Ori dala-ta, Iztegiari esker, izenez askok eza-gutzen banaute ere, arpegiz gutxi ezagutzen naute. Neronek ere euskaltzale asko ez ditut arpegiz ezagutzen... eta zure galderari bu-ruz errietan zer esaten duten, ez dakit ezer asko. Oni eta beste-ari aituta ordea KEZKA AUNDI bat daukat barruan: Erri arrunta-ri, gure erri xeari nola, bideak erreztu?

—Oo—

Egin dizkiogu aita Plazidori bes-te galdera batzuk ere, baiña ez du erantzun nai izan. Ez du gaur eztabaidan dauden gauzetan sartu nai. Plazido Mujikak bere lanari jarraitzen dio etengabe. Ez da agian bere lana eztabaida oiek argitzea. Guk zirikatut dugu baiña garbi esan digu asieratik ez duela zenbait gauzetan eztabaidan sartu nai. Elkarriketarako piper-min piska bat gabe gelditu gera, baiña errespetatzen dugu bere jokabidea. Jarrai dezala aspertu gabe bere lanean, Santa Krutz apaizaren antzera luzaroan eta il arte, opa diogu. Ongarri izango bait da bere lana Euskal Erriarentzat.

ERRIALDE

Santa Krutz Apaiza

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

OTSAILLEAN Getaria Kalera aldatzen gera
Getaria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

arístegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11459
DONOSTIA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR,ek

sukaldian

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

NERE BORDATXOTIK

OSTOLAZA

OSTOLAZA-REN GARAIPENA

Arrua-ko Agustin Ostolaza, bein da berriro, igandean, jaun da nagusi gelditu zan Azpeiko zezen plazan. Neurketa bat galtzea zer dan eztakiena da, orainartean.

Ikusi egin bear da gizon onen lan egiteko modua esku bakarrez ballatuz!

Esku biak libre emanda ere zenbat ote dira eun kiloko arriarekin berdinan autsi lezatekenak?

Jostaillu bat ematen zuen dalako arriak. Tratu txar aundirik etzuen artu igandekoa irabazten, joko ere ondo egiña zeukan eta.

SEGUROLA GAZTEA

Segurola zumaiar gaztea asko gustatu zan Azpeiti-ko plazan.

Oso emankizun ona berea, lenengoz plazaratzen zan gazte batena izateko.

Iru tanda bosna minutukotan, 136 jasoaldi eman zizkion eun kiloko arri zilindroari.

Minutuko bederatzi jasoaldiren kontua dator, bat propinatat utzirik.

Ostolaza-k baiña bederatzi jasoaldi geiago eman zizkion arriari, baiña Ostolaza-k amabost jasoaldiren bentaja zeukan berekin. Ler egin bearrik eta zuen dana era-kutsi bearrik etzuen izan, joko irabazia zeukalarik.

Oso diru gutxi jokatu zan; baterez bezelatsu.

"Eun amabosti" eskeintzen baitzuten korredoreak irabazlearen alde.

EZTAGO ZER ESANIK

Manuel Segurola zumaiar gaztearentzat eztago zer-esan txiki-nik.

Agertu zituen zituenak. Mutiko sendo ta bikaiña da, ta oso jasotzaille garbia.

Zalantza ta dudazko jasoaldi bakarrik etzuen izan; legezkoak dan-danak, Oso ondo ta txukun jaso ta bizkarrean berdindutako arriak.

Txalo biziak jo zitzaizkion, merezi ere bazituen eta.

Guk eztio gu begiratzan diruari ta trabesari, erlojuari baizik.

Bataz-beste, minutuan bederatzi jasoaldiren kontua eramaten duen indartsua ezta edozein.

Egia da etzirala amarna minutuko tandak, bosnakoak baizik. Eztio inporta.

Alaz guztiz ere lan txalogarria da.

LENENGO ASI ZAN

"León-Castillo" irabazi egin zuen Segurola-k.

Irabazten duenak askatasun ori berekin izaten du-ta, lanean lenengo astea erabaki zuen.

Buruz ibili zalauste degu.

Lagun bi zituen aldamenen.

Arrijartzailea: Joxe Larrarte.

Erlojeroa: Gabriel Lazkano.

Lenen tandako jasoaldiak: 47.

Bigarren tandako jasoaldiak: 45.

Irugarren tandako jasoaldiak: 44.

Guzira: 136 jasoaldi.

OSTOLAZA

Ostolaza-ren laguntzaileak: Luis Atxaga arrijartzen, eta Joxe Aramendi erlojero.

Erreztasun arrigarria, len esan degunez. Ain errez ari zala ikusirik, etzirudien eun kiloko arria. Ezkerreko sorbaldara jasotzen zuen.

Ez Segurola ta ez Ostolaza-k legez kanpoko jasoaldi bakar bar etzuten eman.

Federazioko gizonak etzuten izan "nulo" deadar egiten lanik.

Denbora asko ezala, "munduan bat baldin bada", bota zuen desapio Ostolaza-k, esku-bakarka eun kiloko arriarekin jokatzeko.

Eztegu pentsatzen kontrariorik irtengo zaionik. Are ta gutxiago igandekoa ikusita gero.

Premirik izan balu, bearrean gertatu balitz, zenbat geiago jasoko ote zuen?

ERA ONTAN IZAN ZIRAN

Era ontan izan ziran, irakurle maiteok, Ostolaza-ren iru ekiñaldiak.

Lenen tandan: 44 jasoaldi.

Bigarren tandan: 42 jasoaldi.

Irugarren tandan: 41 jasoaldi.

Guzira: 127 jasoaldi.

Kontrarioak baiño bederatzi gutxiago, baiña amabosten bentaja eduki bere aldetik.

Plazatik irteterakoan izketaldi auztun genien iru-lan gizoni:

"Berdin-berdinean izan balira ere ez ote zuen Ostolaza-k irabaziko?"

Geiegi esatea izango zan, bear bada, baiña bakoitzak libre du bere irtizia azaltzea, ta gizon aiek artantxe ari ziran; sentitzen zutena esaten.

SARRERA

Jendea poliki bildu zan, baiña sarrera aundia izan zanik ezin esan. Denbora etzan gustagarria: oraintxe eguzkitan, oraintxe eurtan.

SEGUROLA

BASARRI

Federazioko gizonak: Artola, Egibar, Santa Cruz eta Beraza.

Ikuskizun ona. Aparteko trebetasuna batetik, eta joko oso ondo egiña bestetik, Ostolaza-k.

Atsegin dek ari amabost jasoaldiren alde kentzen, naiz esku bakararekin ari!

Lengoak esan zuena: "Berez bear Billabona-koa!"

Ortarakoxe jaioa da Agustin Ostolaza, ta aitortu egin bear zaio.

LEZO ALDETIK

Ezta lenengo aldia Lezo-ko Marzelino Manterola-ren bertsoak argitaratzen ditugula.

Irakurle askoren gogozkoak izan ziran bere azken aleak.

Negu on eta ondradua izan degu aurtengoa, bertsolariaren irtiz.

Esker bertsoak eman nai lizkioke au dala-ta.

Doña:

"Iparagirre abilla dela askori diot aditzen"...

-oOo-

O, negu maite, agurtzen zaitut merezi dezun moduan, aspalditxotik zu goraltzeko asmoa arturik nuan;

ederra izan zera udaberri antzera, danok zaitugu goguan, onerako ere balio dezu asitzen zeran orduan.

-oOo-

Soro-zelai, zugaitzak, berde dandela; ugari datozela lore mardulak.

Negu onak ezinda segira ohea laga diola udaberriari.

Au agertzen digu ondoren datorrenak:

Berea aitortzen jakin dezagun txarrei bezela onari, konturatzea naikoa degu; gezurretan zetan ari?

Berde daude zugaitzak, soro eta baratzen lore mardula ugari...

azer segira laga dizun aurtun udaberriari!

-oOo-

Zitalkeririk ez egiteko erregua udaberriari, bide onean datorrenik ondatu eztezan.

Ondo porta dedilla eska dezaigun guk ere, bertsolariarekin batera.

Kukua kantuz mendi alaitzen, beste txori danak berdin, eguna luze, eguzkik indar, bazter danetan atsegin.

O, udaberri maite ondo portatu zait, ez zitalkeririk egin,

bide onean datorren gauza alperrik galdu eztedin.

-oOo-

Zerbait ba-da bertsolariaren biotza naigabe beltzez zulatzen duena: gure arteko ekaitz zakarra, pakerik eta anaitasunik eza; gorrotoaren indarra, itz batez esateko.

Onela dio Manterola-k:

Naizta neguak alai agurtu, ta irtixi udaberria,

ekaitz zakar bat ba-dago emen geron artean jarria;

eztago pakerikan, ta ori ez izanikan

akabo udaberria! anai maiteok, auxe bai dala benetan negargarria!

-oOo-

Inbiri eta gorrototikan eztago emen neurrik,

alkarganako maitasun gutxi, zer gauza tristeagorik!

Aspalditan nago gero ta goibelago

ause pentsatzen jarririk: maitasunik eztan lekuan

eztala udaberriak.

-oOo-

Auzo-erriak dira Lezo ta Errenteri.

Ta, Xenpelar gogoangarriak etzuten atzo goizean rjari onoko auk:

"Ez naiz ni gerraren zale, baizik pakearen alde"...

Maitasunik eztan lekuan udaberriak; etengabeko negu beltza beti.

IRAKASKINTZA

Bada izpide franko irakaskintza dela eta ez dela. Utsean behar duela eta ez duela, era ontako edo artakoa behar duela eta ez duela, goitik behera aldatu beharrean dagoela irakaskintza era eta ez dagoela...

Jakina estatuak ondo zaitu ohi duen soroa dugu irakaskintzaren soroa. Inork ez du utzi nahi izaten besteren esku egin izan. Eskutik eta soka motzetik eduki nahi dan zerbait dugu. Zer ikusi aundia duen alderdia dugu gizartearen aldaketan edo iraupenean.

Ortik gobernu bakoitzaren arreta eta ardura landa ori zaitzeko. Eta ortik, bere ardurapetik aldendu ditezkean guztiak, desegiteko arrixkua.

Nabarmena litzake au guzia legez debekatzea. Ezinezkoa gainera. Baiña nolatan irau duen laguntzarik gabe? Nola bete legegaren eskakizun guziak? Nola eutsi ikastetxei? Nola ordaindu irakasleei? Lehendik lan ortan ari ziran askok itxi dituzte beren ikastetxeak. Ez da arritzeko.

Baiña aurrera egiteko asmoz dago gure Erria. Jabetu da ikastolen garrantzia. Il edo biziko burruka du. Ikastolen bidez salba ditzake Erri onek, bere nortasuna, bere izaera, bere izkuntza, bere kultura eta abar. Eta ez da berriketa, au guztia, Euskal Erria salbatu nahiko lukeen edonorentzat. Eta ezin uka, gure egoeran, besterik gabe ere jokabide iraultzailea denik. Atzerakoi izan nahi ez duen guztiak onartu beharra dauka egia au.

Garrantzia kendu nahi zaio orri guztiorri askotan, baiña ez da azaleko gorabehera. Sakon sakoneko zerbait dugu.

Baiña ez gindezke or, lo gozoan, geldi. Bakoitzaren nortasuna urratu gabe, ahalik eta osotasun aundienean pertsona eltzeta da irakaskintzaren elburua. Nor diran gizonak atera behar ditugu ikastolatik. Beren buruen jaun eta jabe diran gizon askeak.

Eta au guzia ezin lortu gizarteari begira ezitzen ez baditugu. Izarteko morrontza eta lokarriez oharatzen ez baditugu. Gizarteko desberdintasunen berri ematen ez badiegu. Gizarte obo bat egiteko grina esnatzen ez badiegu.

Orregatik garrantzi aundia du umeen ezieran talde-lanak. Baita inorenak ez baiña guzienak diran, gauzak erabiltzeak ere. Baiña talde-lan eta eskolako gauzak guzietatik ontan ez ditzakegu gaurko gure gizarteko egitura zapaltzaileak ahatz. Eta egoera au gainditzeko ahalmenez jantzi behar ditugu.

DEIHADAR BAT LETONIATIK

Estonia, Letonia, Lituania... Eskolan ikasi genuen erresuma-ilara hau ezaguna zaigu. Zer dakigu, ordea, Baltikoko herri horien gaurko egoeraz?

Letoniako 17 komunista intelektualek egun hauetan, Europako Komunista Alderdi batzuen bitartez, ezagutarazi duten txostenak, horrela, askorentzako ilunpetan datzan herri baten berri eman digu. Hots, zoritxarrez, deihadar etsi gisa heldu zaigu Riga-ko dei hori (ikus Bernard Féron-en artikulua, «Le Monde», 1972-III-8).

Deia sinatu dutenak 17 komunista dira: batzuk 25, eta beste batzuk 35 urte honetan ere, Sobietar Alderdikide izan dira. Xehetasunez ezagutarazi dutenez, Moskuk gaur des-letonitarkuntza, alegia, letoniar herri-nortasunaren suntsiera, darama aurrera («assimilation forcée» aipatzen dute, frantsesezko itzulpenean); eta egoera eta jokabideak hitz gutxitara bilduz, hau diote: Letonian «txobinismo erusikoiaren aitzekia bihurtu da leninismoa». Bideabar esan dezagun: Letoniak 2 milioi lagun ditu; URSS osoak 240 bat miloi.

Berklaf-arazia gogorazi digute letoniar intelektualek. Berklaf zeritzana Riga-ko Komunista Alderdi-ko burua zen, eta beti saiatu zen erusitar-kuntza horren kontra jotzen. Burruka horretan Komunista Alderdi-ko eta Gobernu-ko zenbait lagunak laguntza bildu zuen, eta hauek guztiak batera jokatu zuten Moskuren kontra. Krutxek hori ikusita, bera joan zen Riga-ra, «letoniar txobinismoa» salatuz, eta bai Berklaf bai beste 25 alderdikide bota zituen kanpora.

Geroztik gauzak ez dira Letonian ondu. Goiko postuetan erusitarrek dira nagusi. Lehendakari eta Zuzendarien ordezkariak beti eta derrigorrez erusitarrek dira; eta Letonian buruzagi izateko erusiera ezagutzea beharrezkoa bada ere, letoniera jakitea ala ez jakitea berdina da. Riga-ko Lehen Ministroa, era berean, letonitarra izanik ere, erusieraz mintzo da beti biltzarretan; eta inguruan dituen laguntzaileek. Erusiatik etorri direnez gero, jakin ere ez dakite letonieraz. Goitik ematen den etsenplaz, horretara, letoniar nazio-nortasunaren kontrakoa da arraz.

Hamazazpi intelektualek diotenez, hauxe da egoera zifratat. Letoniako Barne-Ministerioan, % 80-tza gisa. Letonian, adibidez, «bik ez dakite letonieraz; merkataritzan ari direnen artean, % 49ek ez dakite; osagileen artean, % 65-ek. Eta lantegietan hauek izaten da egoera normala: langileak letonieraz ari, partiduko arduradunak eta lantegi-buruak erusieraz.

Rigako jendaketa gero eta erusitarrago da. 1959 rako letoniarrek % 45 besterik ez baziren, 1970an % 40 baizik ez dira; eta Letonia osoan, % 62tik % 57ra pasa dira letoniarrek.

Horra hor, hitz gutxitan, hamazazpi letonitarren txostenaren laburtzapena.

—oOo—

Berri hauek, halere, ez zaizkie batera «berri» URSS-eko politika-bidea pitin bat ezagutzen dutenei. Abdurakhman Avtorkhanof-ek 1965-ean argitaratu zuen ikertzen argituan xeheki, eta dato-iturriak etengabe aipatuz, azaldu zuenez, gaur Letonian ezagutarazi diren gertakari eta zifra horiek, jeneralak dira beste anitz lekutan; eta egoera txarragorik ere badago (Kazakstan-en eta Kirghizia-n, esate baterako).

1917ko Iraultza gertatzean, zarisismoaren basakeriak zeharo ukaturik, oso indar handia zuten Moskuren kontrako abertzele mogimenduek URSS gutzian; eta Leninek bazekien. Komunista buruzagiak ez ziren beti erusitarrek: bi ezagunenak aipatzekotan, esate baterako, Stalin georgitarra zen, eta Krutxek ukrainiarra.

Lehenengo urteetan, horrela, 1920 inguruan alegia, Moskuk herri ukatu eta zapaldu horien aldeko politika eraman zuen aurrera; eta, esate baterako, sekula idatzi ez ziren hizkuntza batzuk idatzi-arazi egin ziren, eta eskolara sartu. 1922-az geroztik, halere, Leninek berak aitortu zuen erusitar inperialismoaren piztea sumatzen-edo zuela; eta hil arte kezka eta bildur honetan tematurik egon zen.

1940 orduko suntsituak ziren haserako erespetu-joera haiek; eta geroztik URSS-en ikertzaile guztiek

IKASTOLARI BURUZ HITZ BI (Lehen Parte)

Heziketaren garrantzia ezin daiteke uka gizarte batean. Beraz, gizarte hori zuzendu nahi badugu, ezin ditzakegu bazter heziketari buruzko kezak.

Euskal Herrian ere, heziketaren problema agertzen da eta benetan da gogorra. Gogorra izan arren, zoritxarrez, sustraitik gutitan planteatzen da. Sarritan ikusten dugu, benetako kezak bazterturik, heziketaren azterketak ikusmen orokor bat gabe egiten direla, garrantzi askorik ez duten alderdi batzuk ikuturik.

Heziketak, ordea, eta Euskal Herrian gehiago, azterketa sakon bat merezi du.

Heziketa, jakina, errealitateetik kanpo ezin daiteke esplika. Errealitateari lotuta dago, eta, beraz, gizarte baten aurrerapenari ere bai.

Hots, heziketa sistema, indar produktibo bat bezala aztertu behar da, besterik ez baita.

Indar produktibo horren jabe-goa Euskal Herrian egon behar du, Euskal Herriaren alde joka dezan.

Goazen, bada, heziketa Euskal Herrian aztertzea. Gaur, ikastolaren problemak aztertuko ditugu.

Dakikezenez, ikastolak une larri bat pasatzen ari dira. Lege Berria dela eta, lehen baino mila oztoko gehiago salbatu beharko dituzte, bizi ahal izateko.

Beraz, honetaz hitz egitea behar beharrezkoa iruditu zait. Beste asko ni baino prestatuago dau dela jakin arren. Puntu batzuk besterik ez, beraz.

Ikastolari dagokionez, Heziera Lege Berriak hiru maila ditu.

Lehen maila. Eskola Aurreko Heziera (Enseñanza Preescolar). Haurrak sei urte kumplitu arte. Maila honek bi grado ditu:

a) Haurren Baratzia (Jardín de Infancia). Beronen helburua, familiara bizitzaren jarraipena izatea.

b) Haurren Eskola (Parvulario). Beronen eginkizuna, haurren ahalmenak ernaraztea.

Haurren Baratzia eta Haurren Eskola, aurrerantzean, Lege Berriak dioenez, dohakoak izango dira. «En los centros estatales la educación preescolar será gratuita, y podrá serlo también en los centros no estatales que soliciten voluntariamente el Concierto» (Art. 13-3).

Bigarren maila. Oinarrizko Heziera Jenerala (Enseñanza General Básica). Maila honek ere bi grado ditu:

a) Sei urtetatik hamar urtetara. Adin horretakoei, ikasketak guztia begira emango zaie heziera.

b) Hamaka urtetatik hamalru urtetara. Epe honetan bizibide bat aukeratzeari begira emango dira irakastaldiak.

Maila hau ere, bestea bezala, aurrerantzean, dohan emanen da. «La Enseñanza General Básica será obligatoria y gratuita para todos los españoles» (Art. 2-1).

Hirugarren maila. Batxileratoa. Hiru ikastaro, 14 urtetatik 16 urtetara.

Beraz, hau da problema. Zentro estatuetan heziketa dohan ematen bada, eta ikastolatan, oster, ordaindu behar bada, ikastolak nola biziko dira?

Ikastoletara nor joanen dira? Kontzientziatuak? Baina herri baten heziketak (eta heziketa hori ikastolaren bidez izan dadila nahi dugu) guztientzat izan behar du.

Beraz, nahiko garbi da, gratuitateko status hori lortu behar dela. Horretaz, Lege Berriak honela dio: «En el más breve plazo y como máximo al concluir el período previsto para la aplicación de la presente Ley, la Enseñanza General Básica así como la Formación Profesional del primer grado serán gratuitos en todos los centros estatales y no estatales. Estos últimos serán subvencionados por el Estado en la misma cuantía que represente el coste de sostenimiento por alumno en la enseñanza de los centros estatales, más la cuota de amortización e interés de las inversiones requeridas» (Art. 94-4).

zeruko ARGIA

Zuzenadaria:

MIREN JONE AZURZA ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Barruan	300 pezeta
Korreo batasunetako errietan	350 pezeta
Atzerrietako beste errietan	370 pezeta
Aidez	Aurrez galdetu
Salmetan (ale bakoitza)	7 pezeta

Legean agertzen den diru laguntza lortzeko, Estatuak akordio bat egitea proposatzen die estatal ez diren zentroei: «Los centros no estatales podrán acordar con el Estado conciertos singulares ajustados a lo dispuesto en la presente Ley y en los cuales se establecerán los derechos y obligaciones recíprocos en cuanto a régimen económico, profesorado y alumnos, incluido el sistema de selección de éstos y demás aspectos docentes» (Art. 96-1).

Jakina, akordio hau egiteko, Lege Berriak ezartzen dituen kondizio edo baldintza guztiak bete behar dira. Baldintza hauk era askotakoak dira; gogorrena, infrastrukturari dagokiona da, zailtza-rik gabe.

Hona hemen Oinarrizko Heziera Jeneralaren betebeharren programa:

—Lehen gradoan: irakasteko tokia, 1,50 m.² ikasle bakoitzarentzat.

—Bigarren gradoan: irakasteko tokia, 1,20 m.² ikasle bakoitzarentzat.

—Bigarren gradoan: laboratorio bat egiteko toki egokia.

—Areto bat (sala de usos polivalentes), 100 m.²

—Biblioteka bat.

—Bigarren gradoan: lantokiak (talleres). «Pudiendo el centro disponer de ellos en sus propios locales o concertarlos con las empresas y desarrollarlos mediante visitas a las mismas».

—Kirolak praktikatzeko tokiak («propios o contratados»).

—Jolas tokiak, 3 m.² ikasle bakoitzarentzat.

—Zuzendaritzaren bulegoa.

—Sekretaritzaren bulegoa.

—Irakasleentzako aretoa. (B.O.E. 12-1-72).

—Aseolak.

Nahiko garbi dagoela uste dut, ikastola guztiek ezingo dituztela halako inbertsioak egin.

Ez pentsa, hala ere, hau dela problema bakarra. Badago beste bat ere: irakasleei dagokiena, alegia. Hain buruz eskatzen diren baldintzak, nahiko gogorrak dira.

Azter dezagun Lege Berriaren 102 artikulua: «El profesorado, en sus diversos niveles, habrá de reunir las siguientes condiciones.

Titulación mínima.

a) Profesores de Educación Preescolar y de Enseñanza General Básica, título de Diplomado Universitario o Arquitecto Técnico o Ingeniero Técnico según las especialidades.

b) Profesores de Bachillerato y agregados de Escuelas Universitarias, título de Licenciado, Ingeniero o Arquitecto».

Hemendik aparte, formazio pedagogiko bat eskatzen da.

a) Profesores de Educación Preescolar y de Enseñanza General Básica la adquirirán en las Escuelas Universitarias correspondientes, con la supervisión de los mencionados Institutos.

b) Los profesores de Bachillerato la obtendrán después de la titulación científica respectiva, mediante cursos intensivos dados en los Institutos de Ciencias de la Educación. Estarán exceptuados de este requisito aquellos que hubieran seguido la especialidad de Pedagogía en sus estudios universitarios».

Hala ere, garai honetan eskolak ematen ari diren irakasleei baldintza batzuk baino ez zaizkie eskatzen (disposición transitoria).

Beraz, problema hau, bestea bezain gogorra izan ez arren, nahiko gogorra da.

AURTIZ

LARRESORO

ZENBAit ga RA 72

BERRIAK

● Apirilaren 2an, elkar ikusteko ziren Azeptian. Usategieta eta Mendizabal harrijasotzaileak. Mendizabal atzera egin du, eta Usategietak 200.000.— pta. jaso ahal izan du. Gutitan izanen du Usategietak horrelako betarik. Gu ere... denboraz jakin izan bagendu...

● Hilaren 7an, ekin zioten Iruñen "Iruñgo Atsegiña" delako elkartearen 50 urteurrenari. Hilabete iraunen duen programaz mintzatuko gara hurrengo batetan, euskal alorrean zer kontatu guti badu ere.

● Hilaren 8an, kanta saio bat eratu zen Donibane Garazin. Han ziren Etxamendi eta Larraide, Ospital eta Karrere bikotea, Sarasola bere taldearekin, eta Etxegoin gaztea.

● Apirilaren 9an, Iruñen, I Nazioarteko Zortzikote Txapelketaren lehen saioa ospatu zen. Honako lehen saio honetan "Gau Txori" (Idiazabal), "Zortzi Lagunak" (Zaragoza), "Pottoroak" (Baiona), "Leidor" (Tolosa), "Astarloa" (Durango), "Ertizka" (Añorga) eta "Alai" (Errenteria) izeneko zortzikoteek hartu zuten parte.

Hilaren 16an, aldiz, bigarren saioa, Pasaian, "Oldarra" (Biarritz), "Karnaba" (Errenteria), "Aldapa" eta "Andraitx" (Oñati), "Euskal Billera" (Donostia) eta "Danok bat" (Portugalete) zortzikoteak arituko dira bigarren saio honetan. Bi ekinaldi honetako bost onenekin osatuko da hilaren 23an, Donostian, eratu den azken saioa. Eta bost hoiatarik bat aterako da txapelidun.

Txapelketa honi "Nazioarteko" izena jarri diote. Itxura denez, Zaragozako ere parte hartu dutelako edo.

● Baxenabarreko Aiherran, bertsolari jaia ospatu zen Pasko egunean. Lapurdi eta Baxenabarreko zortzi bertsolari aritu ziren, hots, Martin ahetzara, Xanpau urruñarra, Ezponda, Arrossagaray, Alkat, Hirigaray, Mendiure eta Larre.

● Halaber, Pasko igandean ere, "Euskal Eguna" ospatu zen Baigorri. Goizean goiz, txistulariak kalek kale, edo hobeto esan, ka-

rrikaz karrika. Egurdi aurretik, Herri-meza. Bazkal ondoan, jaialdia. "Arrola" Dantza Taldea eta "Ibai Gorri" kantarien saioarekin.

● Apirilaren 16an, jaialdi bat ospatzeko da Hernanin. Alde batetik, Mari Lourdes Iriodon eta Benito Lertxundi kantari guztiz ezagunak. Beste aldetik, Azpillaga eta Lopategi bertsolariak. Honako jaialdi hau ikastolaren alde eratu izanen da.

● "Principe de Viana" Nafarroako aldizkariak dei egiten die, Martxoan alean, Euskal Herriko bertsolari guztiei, inork nahi bada, deza harpidetza egin dezan. Dagokion ordaina urteko 100.— pta. da.

● Euskaltzaindiak aurtengo "Txomin Agirre" Nobela Sariaketa atera berri du. Hona hemen araudi berezienak, hots. —Euskaraz idatzia, Arantzazuko erabakien arabera. —Lan berria beharko du izan, inolaz ez itzulpenak. —Saria 25.000.— pta. hainakoa izanen da. Lehiaketa berri hau dela eta, A Villasante Euskaltzainburuak, araudiak ahalik eta zehatzen izan daitezela eskatu du, aurreko sarietan sortu ziren eztabaidak berriaz sor ez daitezela. Edozein modutan, aurrez garbi adierazten da, gerta daitezkeen ezaipak, Euskaltzaindiak ezezik, mahaikoek argituko dituztela, eta beren eskutan uzten dela erabateko epaia.

● Iruñen arkeologia aztarrenetan ari dira. Santa Elena deritzan ermitaren inguruan I-IV mendeen bitarteko zenbait lurrezko kutxa eta ontzi aurkitu da. Itxura denez, nekropolis delako bat bertan aurkituko ote den susmoa dago.

AIPAMENAK

● Aste Santua ere joan zaigu. Ostegun Santuan Deban ginen. A. Arrindari nahi izan genion personalki erantzuna eman (izuna dela eta ez dela izan dugun eztabaidatxoaz).

Behar bada, eztabaidak helkarizketaz errazago argitzen direla-koan joan ginen. Ez genduen bera ikusteko betarik izan. Baina, tira, borondaterik behintzat ez zitzaigun falta. Berak ere kartaz eskertu dizkigu gure asmo onak. Ez ahal da ba Ostegun Santua anai-tasun eguna?

● Ostirale arratsalde etxetik jaurti ginduzten semea eta biok. Traban omen ginen. Ostirale Santuz nora joan oraindik bi urte ez dituen haur batekin? Nora eta, Arantzazuruntz abiatu ginen. Ez ginen damutu. Ez ginen ere, geu bakarrik joan. Hura jendetza hura Arantzazun ginean. Autoa non utzi ere ez zegoen. Arratsaldeko elizkizuna, ederra, paregabea. Eliza gainezka. Erabateko kristau giroa. Amaitu aurretik irten behar izan genduen gure laguntzaile gaztea aspertzen hasia bait zen. Dena den, birikiz eta arimaz guztiz arnas-beriturik jaitzi ginen Oñatira. Datorren urtean, etxean ez lagaitutze nahi ere, badakigu nora joan.

● Bepizkunde egunean, eguzkia ere berpiztu egin zen. Apozagan bota genduen arratsaldea. Toki polita benetan Apozaga. Nonbait, hego Euskal Herrian dugun hilerri politena bertan dugu. Biribil biribila, hauzoko baserri bezainbat hobirekin. Ate aurrean. GERO ARTE samina edo... pozgarria, batek daki!

Hilerri bakana dela eta ez dela, jende asko bildu ohi da Apozagan. Bertako tabernaria ere ohartu bide da "turisten" joan-etorriaz. Etxeko ogi-azal bat eta txokolate ontza bat, hamabi peseta. Ontzako urrea balitz ere...

Apozaga, Leniz bailadan dago. Udaltz eta Kurutzberri artean. Aurrez aurre ditu, bailada bertan. Bedoña, Goronaeta, Arenaza, Bolibar etab. Inguru hautatik iragaten omen da "Hari", Gorbea eta Anbototik zehar Aizkorriira egin ohi dituen joan etorrietan. Guk ez genduen ikusteko betarik izan... ez gabiltza, ez, suerteko aspaldian.

● Legazpian eratu berri den idaz-lehiaketa, bi talde moldatu ziren euskarazko sailean. Haurren taldean hirurogeik hartu zuten parte. Gaia, "Kepa ta Yon itsasoa ezagutu nai dute". Mutikoak, aldiz, hogeita hamarika bildu ziren. Gaia, "Atsegiño zitzazuin ibilialdia". Honako idaz-lehiaketa hone-iaok mahaia Zenbait maisu eta andererok, apaiz bat eta olerkari batek osatzen dute. Azken epaia hilaren 24ean, jakineraziko omen da.

● Pasai-Antxioko Biblioteka Muzizipal delakoak eraturik, Eskoletako neska mutilen arteko literatur-lehiaketa bat prestatu da. Lehiaketa honen araudietan ez da aipatzen lanak zein hizkuntzatan egin daitezkeen.

Sarri gertatzen da hau gure artean eratu ohi diren lehiaketetan. Eta hizkuntza ez mugatze hau bi eratan uler daiteke. Bata, Euskal Herrian gaudelarik, ez dagoela esan beharrik ere lanak euskaraz presta daitezkeenik. Bestea, eguneroko jokabide triseak erakusten digunez, zenbaiten zentzutan euskara bera arrotz dugula Euskal Herrian.

Gure iritziz, aipatzen ez den kasuetan, harako lehiaketetan parte hartu nahi luketenez ez lukete beste premiarik, nor diren antolatzaileak jakitea baino. Zeren, zenbait bada antolatzaile, ez hasiko gara intxaurrari pikuak eskatzen. Baina, honako honetan bezala, Pasaiako Udala eta Donostiako Aurrezki Kutxa antolatzaileak direlarik... Beto, bestela, jaun errespetagarri hoiak, euskaraz ezin dela egin esaten. Majo astinduko ditugu!

● Katalunyarrek gogor ari dira. Girona-ko "Jaime Vives" deritzan institutoko Guraso Elkarteak, oraintuan eskatu dio Madrilo Zientzia eta Heziketa Ministeritzari, katalunyar hizkuntza batxilerrera barrena irakatsia izan dadila.

Horrez gainera, Manresako Guraso Elkarteak estudio bat prestatu berri du eskoletako egoeraz eta eskoletan barrena katalunyar hizkuntzak eskaini ditzakeen abantailak. Hona hemen zenbait punturen laburpena:

—Hizkuntza eta Pentsakeraren arteko beharrezko lotura bat, eskoletako haurren amaren hizkuntzan.

—Oinarri finkatu honek (amaren hizkuntzak) gainontzeko hizkuntzak ikasteko eskaintzen duen erraztasuna.

—Ikasleek bere senide, adiskide eta bizitzaren zehar gehien erabili-ko duten tresna, zabal eta aberas ahal izatea.

—Erdaldunentzat, Katalunyakoz gizaratearen barrena errazago sar ahal izatea.

Bestalde, diogun ere, katalunyarrek ez direla bere hizkuntzaz bakarrik mintzo, aitzitik, beste horrenbeste eskatzen dute gailego eta euskararentzat.

● Zein artikulatu politik eskaini ohi dizkigula J.B.D. delakoak HERRIA aldizkarian. Azkenari "Elgar aditza" deritza. Beste zenbait gauzaren artean, honela dio: "Eskualdun gehienak, espantu-untzi batzu gira... Bertzeak ditugu ttipi ikusten... Bertzeak dira arunt hutsak. Eta bertze horietatik frangok gauza bera diote gutaz... Urrun gira zinez elgar aditzetik... Elgar aditza ez da bizkitartean pondu guztietan ados izatea. Elgar aditzen ahal da bakotza bere ideiei eta bere hautueri leial egonez, ikasiz geroz bertzen ideien eta bertzen hautuen errespeta-tzen... Hobe ginuke beraz, indarño bat egitea elgar aditzeko orai arte baino funts gehixagorekin".

● Bagoaz, bai, bagoaz... pixkanaka, pixkanaka... saseguz, saseguz... ustekabean edo... bagoaz euskaldunok batasuneruntz.

AGUREk urrats bat aurrera, ANAITASUNAK bere abiadari utzi dio apur bat. ZERUKO ARGIA ezker eskuinekoan auzipean. PRIN- CIPE DE VIANA Euskal Herrian zehar hedatuz. HERRIA, halaber, hego aldera so. GOIZ ARGI Eus- kaltzaindiarekin "elkarriketan".

Euskaltzaindia bera, jo-ta-ke, la- nean. Bagoaz, bai... bagoaz bata- suneruntz. Diogun guk ere ANAI- TASUNAREkin batera, Agian, eus- kaldunok ez gara guztiz zoratu.

● Irakurri dugu J. Arostegik bere adiskide den J. M. Galarraga- ri zuzendu dion eskutitz agiria. Gauden ez ote dituen Galarragak merezi gabeko adiskideak. Pozik hartuko genduke geuk Arostegiren mailako adiskiderik. Ez daki ondo Juan Mari, zer gauza baliotsua daukean. Ez egik alferrik gal.

● Iruñeko Gotzainaren Euskal Arazoetako Ordezkar den Juan Bautista Irazoki jaunak, agiri ba- tez mintzatu zaio Iruñeko euskal- dongo guztiori.

Irazoki jaunaren agiriak bi pun- tu aipatzen ditu zehatz mehatz. Lehenik, eliz-zerbitzuei dagoki- ena, alegia, aurrerantzean, meza eze- zik, Bataioa, Lehenengo Jaunartze- a, Ezkontza eta gainerako elizkizun guztiak euskaraz emanen zaiela horrela eskatzen duten guztiei.

Bigarren, eliz-barrutiko giroa eraberritu nahi da. Orain artean euskalgintzan ari izan diren apaiz- kek beste amaika arazo omen zu- ten. Aurrerantzean, ordea, Euskal Arazoetako ordezkaritzaren pean arituko omen dira soilik.

Nonbait, euskal kristau komuni- dade bat sortu nahi da Iruñen. Ez da ez txantxetako arazoa. Iru- ñen eta non ez, behar lizateke ho- rrelakorik?

● Duela zenbait urte Ondarrua- ko Arrantzaleen Kofradian azpi- janen bat gertatu zen eta, baten batek eraman omen zituen bereak eta inorenak. Berregar batek, ja- kingurak eraginik edo, arazo har- taz galdetu zion arrantzale bati: —"Hi, zer gertatu dok kofra- dixan?" —"Ene Bergara, kontabilidate bai ondo, baina diruu... nun txo!"

● Iruñen, kale izenak euskaraz eta gaztelaniaz jarri dituzte. Zo- rionak lehenik Udalarri erabaki hori hartu duela. Zoritxarrez ezin diegu horrenbeste opa zere- gin horretaz arduratu direnei, egundainoko anarkia ikusten bait dugu jarritako izenen artean. Ho- na hemen batzuk: "Donosti'ko Ka- rrika", "Errenderia'ko Karrika", "Oyartzun'ko Karrika", "Urruñe'ko Enparantza", "Gipuzkoa Enparan- tza", "Lezo'tar Blas'ren Karrika", "Luis de Urantzuren Karrika", etab.

Ez dakigu guk geuk, nork egin dituen maisuarenak, baina dena den, badirudi ez duela irizpide zehatzik jarraitu. Lehen lehenik, edozein euskalduni min ematen diote "Oyartzun'ko" eta "Blas'ren" erak. Ondoren ez dakigu zer arra- zoiaren gatik, Blas Lezotarra dugu eta Luis, aldiz, "de Urantz". Ha- laber, karrika "Donosti'ko" eta beste bat "Errenderia'ko". Ezin uka bata ala bestea gaizki dagoela.

Baina bada besterik. Txarrena, gure ustetan, izenen lotura da. Idazkeraren aldetik badirudi egi- leek lege zaharrekoak direla, jo- keraz, ordea, euskaldun berriak di- rudite. Izan ere, atzizkia jarri be- harra ote dago? Begira, "Urru- ñe'ko Enparantza" eta "Gipuzkoa Enparantza". Azken honetan be- zala, ez ahal da nahikoa izen so- la? Guk behintzat, gurasoengan- dik ikasia dugunez, "Elgeta kalea", "Zuloaga kalea", "Isasi kalea", "Kalbetoi (F. Calbeton) kalea", "Untzaga plaza" etab.

Eta "plaza" aipatu dugunez... enparantza ala plaza? Biak, non- bait, nahiz eta enparantza gizonik ezagutu ez, eta erruz, ordea, "pla- za-gizonak". Bestalde, plaza eta enparantza, berdinak ote?

Hona hemen ba, irundarrek es- kaini dugutena. Txarrena ere, zer erakutsi dute, Eibarren, esate baterako ez dugu horrelako suer- tik izan, gaztelaniaz soilik jarri bait zizkiguten. Saia bitez ba, au- rrerantzean, beste herriren bate- tan halakoetan ihardun behar du- tenak, hartzen diren erabakiek, uste zuzenez nahiz okerre, ehun- daka urtetan iraun bait dezakete.

● Eta gaurkoz gure aipamenak amaitzeko, irakurle baten ohartu- bat. Duela hamabost egun, Zara-

gozako Euskal Astea aipatzean, Julio Caro Baroja eta Jorge Ote- za jaunek "emandako" hitzaldiak aipatu genituen. Hala ere, irakur- le bat datorkigu orain esanez, ez zirela gauzak nahi bezala gerta- tu. Programa horrela bazen ere, Caro Barojak ez zuela hitzaldirik eman, eta are gutiago Oteiza jau- nak, ez bait zer Zaragoza aldean agertu.

Eta guk zer esan? Ba... zer esan- nen dugu, ba... honelako irakurle leialekin pozgarria dela benetan lan egitea. Horixe bai!

LIBURUAK

● Jose Antonio de Montiano eta Jose Ramon de Urquijo jaunak, "Ikas" deritzan hiztegi bat argi- taratu omen dute. Omen dutela, diogu, ez bait dugu inon liburu- tegitan eskura ahal izan.

Aldizkari batetan kritika-propa- ganda gisa irakurri dugunez, li- buru-denda guztietan salgai omen dago. Hala ere, guk ez Donostian eta ez Eibarren ez dugu bila ahal izan. Eta, hain zuzen, denda ba- tetan esan digutenez, egileek ez omen dute nahi oraingoz dende- tan salgai jartzea, ikastolarik ikas- tola baizik. Nori sinetsi behar ote diogu?

● Guztiz liburu interesgarria Añamendi Enziklopediak eskaini digun azkena. Rafael Agirrek egundainoko bilduma prestatu di- gu euskal joku eta kirolei buruz.

Agian, hor hemen, non nahi, zenbait liburu, aldizkari eta ar- tikulutan sakabanaturik dugun amaika berri aipamen, agiri eta ihardun biltzen dizkigu egileak bil- duma lodikote honetan. Aurreran- tzean konsulta liburu bakana ger- ta daitekeena.

Horrez gainera, 1682 argazki bil- tzen omen ditu liburu honek. Ez da, ez, euli kaka horren argazki sorta ederra. Irakurtzen batere za- lea ez den batek baino gehiagok, adurra dariola botako dio gutie- rik begira alditxo bat liburu honi.

Akatsik badu, noski, eta handia bera, ez dela joku hoiñen herriari dagokion hizkuntzaz baliatzen. Pe- nagarria benetan, "Basarrik" arra- zoia. Honelako lanen bat egin be- har bagendu euskaraz eginen gen- duko, irakurtzen genion lehena- goko batetan. Ez zaio, ez, arra- zoirik falta errexildarri.

JUEGOS Y DEPORTES VAS- COS. Rafael Agirre. Enciclopedia General Ilustrada del País Vasco. Editorial Añamendi. San Sebas- tián, 1972.

● ERLIJOA HAUIPEAN. Ho- na hemen, alderdi errazanetik ekin gurarik, atez aurrera irakurri du- gun liburua. Funtsean berdin izan daiteke, modu batez nahiz bestez, mamia ez bait da horregatik erraz- tuko, hala ere, batek daki non duten oinarri sikologi-arrazoiek.

Lehenik, girotan sartzeko edo, Larresoro, Joan Mari Torrealdy eta Piarres Xarriton idazle eza- gunek osatu zuten Apaiza, Gaurko Euskal Fedean, Polemika bat ira- kurri dugu, edo, hobeto esan, be- rritz irakurri dugu.

Bigarrenik, Eusebio Osaren Bon- hooffer-en erlijiorik gabeko kris- tautasuna. Eta ondoren, Joxe Azur- mendiren Filosofia Sobietarraren erlijio kritika eta Joseba Arregik moldaturiko Protestantismoaren pentsabide berriak.

Ezin uka, eta honetaz ez diogu inori ez dakienik irakatsiko, libu- ru sakona dela, astuna, astiro ira- kurtzekoa. Eta benetan guti dire- la, bere mamiaz behar bezala ja- betu ahal izanen direnak batez ere, Azurmendi eta Arregiren la- nei dagokienez.

ERLIJOA HAUIPEAN. Elkar lanean. Jakin Sorta. Arantzazu 1972.

Vietnango eraso

NIXONEN ZORIGAIZTOA

Horain dela bi aste, Ifar aldeko vietnandarrek eta F.N.L.-ek zabalero handiko eraso militar bat aurrera eramaten asi ziren. Oraindik jarraitzen duen eraso honek zalantzan jarri dezake Nixonen asmo bat baino gehiago. Batetik, Van Thieuren armadak amerikarren utsunea betetzetik ez duela ageri da, ta bestetik U.S.A.-ko auteskunde giroa nahas daitekeala, Nixonen bidea zailduaz.

F.N.L.-EN ARGITASUNA

Saigon eta Washingtonek ere, ez zuten itxaroten halako eraso aldirik. Hala ere, ego aldeko Lehendakariak bi alditan esana zuen urtearen asierako ta Nixonen Pekinekiko ibilaldirako erasoak izango zirela ipar aldekoen aldetik. Eraso gerta denean ordea, Van thieuren armada goitik behera erori da. Zer gertatu da orduan?

Ipar-Vietnandarrek eta F.N.L.-koek egokienik zetorkien garaiean kolpea jotzeko habilitadea izan dute. Laosen eta Kanbodjian lortutako garaipenen ondoren ez zen oso txarra iraultzaileen egoera militarra, ta horaingo honetan zuzen zuzenean jo ahal izan dute ego-vietnandarren armada. Garai honetako eguraldiak oso zaila egiten duela abioen ibilaldirak ere kontuan hartu dute ta era honetara oso farregarri gelditu da berriro ego-vietnandarren armada. Saigoneko agintariak alferrik ibili dira beren gudarien atzera egite hori gorde nahirik.

Nixonek bonbardeoaz eman du lehenengo erantzuna

Beraz, Vietnago indar iraultzaileak suntsitzeko ego aldeko amerikanoen gobernu ez dela aski izango ikusten da. Vietnango etorkizuna ez dago Van Thieu Lehendakariaren lagunen eskutetan ta hauen eskuetan jarraitu behar badu, amerikarrak batean egon beharko dute ta hauen inperialismo eguzki argiz nabarmenduko da. Gauzak hala gerta ezker, Nixonen egitarau osoa lur jota geldituko da bat batean.

Vietnango arazoa bertakoen eskutetan utziaz, gauzak amerikarren interesen arabera jarraitzerik ez dutela agertu ondoren, Vietnago indar iraultzaileak amerikarren inperialismoa gailentzeko prest daudela adierazten dute egun hauetako eraso zabal honekin. Irtenbide politikoak ukatzen zaizkien bitartean, militar jokabidea erabiliko dute Ifar Amerikako inperialismoaren aurka egiteko.

LEHENDAKARITZAKO OZTOPO BIDE

Lehendakaritzarako auteskundeen asieran Vietkonen eraso hau gertatzea, min handia egingo zion Nixon jaunari. Nixonen ordezkariak vietnandarrek inpartekatuak diren dute jarlekua utsik utzita ondoren, arazoak Pekinen ta Moskun zuzentzeko egokiago dela uste zuten Nixon eta bere lagunak. Pekinek ta Moskuko ibilaldirak oso egoki datozte Nixonen auteskunde berria gertatzeko, baina hien garrantzitasuna nork ez du zalantzan jarriko?

Bai Pekinek, bai Moskuk vietnandarrei eskaintzen dien babes militarra ta politikoa ez dela gutxiratu oharitzen ariko dira U.S.A.-ko herriarrak azkeneko eraso honen ondoren. Indotxinari buruzko Txinoen jokabidea ezartzen aldatze lortu ez den bezala, errusitarrena ere ez da aldatuko Nixonen ikustaldien ondoren.

Van Thieuren lagunak oraingo eraso honetatik irabazle irtetzen ez badira, ondoren sakonak euki ditzake U.S.A. osoan. Horain dela urte bat, vietnandarrek eskaintako pake baldintzei, Pekinerako ibilaldirak Nixonek erantzun bazien, nola erantzungo ote dio egun hauetako eraso honi?

Nixonek bonbardeoaz eman du bere lehen erantzuna, baina erantzun militar honek ondoren koxkorra dute besteetan ikusi den bezala. Bestetik, Vietnango arazoari irtenbide militarra ez diola emango agindurik du bere herriarrei ta hori gogorazten diote demokraten Alderdiko erreformazaleak. Vietnandarren eraso militar honek kinka larri batean jarri du U.S.A.-ko inperialismoa ta horretan datza Vietnango herri zapalduaren garaipena.

Nixonen zorigaiztoa inperialismo ororen zorigaiztoaren agerpena bezala ikusi beharko litzake ta Vietnango garaipen hau Herri zapaldu guzientz garaipena bezala, baina asmo hauek egi bihurtzerako bide luzea ta zaila egin beharko ote duen nago.

NIXON MOSKU ALDERA

Laster, aste batzuk barru, Nixon Moskun izango da. Gertaera honek garrantzi handia duela zalantzarik ez dago. Are eta gehiago, duela illabete batzuk Nixon Pekinen izan zela, gogoratzen badugu. Txinan Nixonen ikustaldia baino lehen eta ikustaldian bertan izparrengietan propaganda gutxi egin baldin bazen, Russian alderantziz gertatzen ari da. Bi illabete aurretik izparrengiak itzegen asiak dira. Kritika gogorak gainera zuzentzen dituzte Nixonen aurka.

Kritika hauen sustraian Nixonek Pekinera egin zuen ikustaldia azaltzen da. Ipar Amerikarrak eta Txinarrak bat egin diranik ez dute esaten baina ikustaldi hori Indotxinako errentzat kaltegarri izan dela ere esaten Rusiarrak ez dira aspertzen. Inoiz baino gehiago azaltzen da Rusiako izparrengi, radio eta telebistan Indotxinako eta batipat Vietnamiko arazoa. Horrela Rusoei Ipar Amerikako inperialismoa kritikatzeko oso erreza zaie.

Mediterraneoko itxas alderaren egoera ere bide zaie Rusoei beren kritika egiteko. Ipar Amerikak Israelen ematen dion laguntza gogor astintzen dute. Grezian daraman politika eta Txipren egin nahi duena ere gaitzesten dute. Greziako koronelak Makarios jaunaren aurka borroka egiteko xaxatzen dituen, Moskuko buruzagien ustez, Ipar Amerika da. Maltara arazoan ere OTAN'ek egin duen jokoa ere berdin gaitzetsi dute.

Kritika hau guziak elburu bat dute, Rusia indartsu eta tinko azaltzea, alegia. Txinako buruzagiekin arremantetan asi delako, gu ez gaude prest edozer gauzari amor egiteko, adierazi nahi dute Rusiako buruzagiek. Eta indartsu azaltzeko arazoak badituzte.

1.—Sozialistak deitzen diren estatu sozialistek, itxuraz behintzat, Rusiari inoiz baino lotuago azaltzen dira. Desestalinizazioa zela eta piztzen asi zen batasuna, berriro ere sendo azaltzen da. Txekoslovakia gertaeraz gero denak bat dira Rusiaren menpean. Indarraren menpean sortutako batasunaz ederki baliatzen da Rusia, beste munduko estatuaren aurrean indartsu azalduz. Elkarturik jokatzen behar dugu, esaten dute Rusiako buruzagiek. Mugimendu ala estatu bat progresista den jakiteko biderik egokiena, azkeneko berrogeitamar urte hauk adierazten

ditenez, gurekin zer arremantetan dute ikustea da, jarraituko dute esaten, Brejnev eta bere lagunak.

Alexander Solzhenitsyn, ainbeste sufritu duen errusiar idazlea. Izango ote du Nixon-ek berau ikusteko zoria?

2.—Zalantzan ziren zenbait estatu bereganatu edo Ipar Amerikagandik urrundu eazi dituzte Rusiako Kossiginek joan zen udara azkeneko Kanadara egin zuen ikustaldiak elburu horixe zuen. Kanadaren nortasuna eta askatasuna itzetik ortzera erabili zuen bere itzaldietan. De Gaulle bideari jarrai dezaion bultzatzeko etorri zen Brejnev jauna Frantziara. Ikustaldi hau baino egun batzuk lehenago izan zen Yugoslavian Titorekin itzegen. Aspaldi honetan izan dituzten asarreak alde batera utzi eta adiskideten ari direla dirudi. Brandt-ekin izan zituen arremanak eta egin zuten ituna ere ikuspegi berdinean azteru behar da.

3.—Txinak geroz eta munduko arazoetan garrantzi handiago duela ikusirik eta Ipar Amerikaren jokoa aztertutik, Rusiako buruzagiek bi hauen jokoa abultzen ahalagindu dira, eta esango nuke lortu ere lortu dutela. Indian eta Ben-

Joan zen udaran, abuztuan Rusiako galian dugu adibiderik egokiena. egin zuen Indiarekin itun bat. Itun hori ez zen berezia, baina itun hori bide dela, Rusiako Bengala bereganatzeko bide egin du. Bi txori bereganatu ditu. India ez zen lehen oso Rusia zale, baina orain beharrrak eraginda Ipar Amerikaren aurka jarri da, eta Rusiako Asia aldean daraman politika zaintzen du. Bengalako arazoan, Txina bai Ipar Amerika, ahuldurik atera dira. Lehen ere esan nuen, baino gehiena ahulduta atera dena Ipar Amerika izan da.

Gauza bat gogoratu behar dute hemen, alegia, Rusiako ez duela borroka egin Bengalaren alde, Bengalak arazoak zuelako eta askatasunaren eskubide zuelako.

Rusiako aserak ez zuen nahi Pakistan bitan zatitzerik. Gero ikusi zuen zatiketa hori Txina eta Ipar Amerika ahultzeko bidea zela eta Bengalaren alde jokatzen zuen. Bengalaren alde ez du jokatzen Rusia iraultzaile delako bere interesen alde, potentzia aundiaren interesen alde alegia, ongarria zelako baizik. Egia hau ez dugu ahaztu behar amets egin nahi ez badugu behintzat.

Horra, gauzak laburki adierazteko Rusiaren indarra non azaltzen dan. Estatu sozialistak alde batetik, Europa bestetik, eta Irugarren mundua, batez ere Asia, azkenik Rusiako bere itzala aunditu eta tinkotu dituen lekuak. Horrela Brejnev lasai dago. Baina ez da dena erreza izango. Arabeen eta Israelarren arteko arazoa hor dago. Arazo honetan Nixon da orain arte irabazle.

Eta zalantzarik ez dago Nixonek honi elduko diola. Alaz ere azken aldi honetan Rusiako buruzagiek lan ondo egin dute. Rusia ez da aspaldian politika maillan ain indartsu izan. Beren politikak eginkorra da. Jatorria den ala ez, hori beste gauza bat da.

Juan Elustondo

Ur-neurlariak: TAVIRA DELAUNET

CONEX-SANBRA: Ur-bide era berria

Txaramillak

iberconta

IBERICA DE CONTADORES Y APARATOS DE PRECISION, S. A.

Bilbon: Henao, 23

Donostian: Aldamar, 14

Iruñen: P. Calatayud, 18

Madrillen: Gral. Sanjurjo, 18

LA CASA DEL CAFE

Juan Jriundo

San Marz'ial, 19 - L'ruit, 413901

Donostia

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

BERRIAK

MINTZALDIAK DEUSTON

Deustoko Unibertsitateko Euskal Kultur Mintegiak mintzaldi-egitara hau osatu du:

Apirilaren 13-an, osteguna, 7,15 etan.
Iñaki LARRAÑAGA

Gaia: «Euskal Herriaren soziologiaz»

Urrengoan: «Esperientzia konkretu bat: Goierri»

Apirilaren 24-tik 29-ra (Aste oso bat)
Julio CARO BAROJA

Gaia: «Perspectivas para la investigación de la Historia Vasca»
(Erderaz hitz egiten du)

Ordua: 7,15

Lekua: Deustoko Unibertsitatea

Matrikula: 200 pzt., Euskal Kultur Mintegian, Apirilaren 10-tik aurrerantz. Orduak: goizeko 11-tik ordu 1-ra

arratsaldeko 4-tik 8-ra

EUSKAL ANTZERKIA NAFARROAN

Nafarroan gutxi ezagutua dela oraindik euskal antzerkia ta gipuzkoar talde bat datorkigu saio batzuk ematera

Lazkanoko Oargi taldea da, eta «APAIZ, LANGILE ETA GIZON» deritzan obra antzesten du. Gipuzkoako herri askotan agertu du orain arte eta ikusleen atseginekoa izan da.

Ibilaldi hau, «Principe de Viana» elkarteak babesturik, herritako gazteen laguntzaz egin ahal izango da. Bilduko den dirua Nafarroako ikastolei emango zaie.

Lehendabiziko agerpenak Bidasoako Beran, apirilak 8, larunbata eta Lesakan, apirilak 9, igandea izanen dira.

Gure eskutan ditugun kultura bide urrietatik bat antzerkia delakoz, beharrezkoa ikusten dugu ahalik eta ondoen aprobetxatzea.

Erantzun ba dei honi nafar euskaldunak eta etorri antzerki hau ikustera!

«TXOMIN AGIRRE» NOBELA SARIA 1972 URTEA

Sariketaren oinarriak (Euskaltzaindiak, 1972ko Martxoaren 28an Donostian egindako batzarrean erabakiak):

1. Euskararaz, Euskaltzaindiak Arantzazuko bileran (1968) erabakizuenaren arabera (Ikusi: *Euskera*, XIII, 1968koa, 250 orrialdean).
2. Egileak bere kabuz eginga izan behar du eta ez da ontzat hartzen ez itzulpenik eta ez besteetatik egindako antolamenik.
3. Lanaren neurria, 150 orri gutxienez, alde batetik makinaz idatziak, lerro-une bat zuri utzirik, folio edo DIN A-4 paper neurrian.
4. Sari bakarra, Bizkaiko Aurrezki Kutxak jarritako 25.000 pezetakoa, zatitu ezina.
5. Saria gabe gelditu ditek e epai-mahainekoei hala iduritzen bazaie.
6. Lanak argitaratu gabeak izan behar dira, eta hiru kopia bialdu behar dira Euskaltzaindiaren etxera (Academia de la Lengua Vasca, Ribera. 6. Bilbao-5), 1972ko Uztailaren 26rako. Lema batekin izenpetua, eta lehenaren giltza estaldura, lanarekin batera bidali.
7. Epai-mahaina Euskaltzaindiak izendatuko du.
8. Saria, Urriaren 31an, Aurrezki Kutxen egunean emango da, Bizkaiko Aurrezki Kutxaren etxean egingo den jaialdian.
9. Arau hauek interpretatzean sortzen diren arazo guziaz Euskaltzaindiak izendatzen duen epai-mahainak erabakiko ditu. Eta erabakiaren kontra inora joaterik ez dago.

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pilak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

ZINE

GAURKO EGOERA

Asiera batetan adierazi genduen bezala, zinea gizarteak intelektual agerpen, zineko izkuntza eta kondaira aztertu ditugu, gaingiroki berderen, zenbait zertzeladetan.

Orain, berriz, zinearen gaurko egoera tamalgarriaz zerbait esanen dugu.

Gaurko zinea, gaitzak jota dago, ezpairik gabe. Gaixo, eri, osasunik gabe, eta ondoez giro onetan, diru gosea dugu zomorrorik zitale-na.

«Películas de consumo» edo salerosketarako pelikulak darabiltzite era bat gaurko zinegizonek, benetako zineak dituen aberastasunak azaltzeko utziaz. «Gure gizarteak ez bai du gaurko beste era batetako filmak ikusteko ezierarik», diote, beren dirutu naia nolabait estaltzearen.

Izan ere, gaurko zinea ikusita, nola arraiio eziko zaigu bada jendea? Bat edo batzuk, zine elkarte naiz Arte eta Saiakeratan, zenbait ekinaldi egiten dela gure errietan, erantzun dezakete.

Egia da ori, bai. Gure errietako zine elkarteek, beren oztopo eta guzti, garrantzizko eginkizun bat betetzen ari direla, esan daiteke, aal duten neurrian, egiazko zinea agertzen digutelako.

Baina, nirekiko, itsaso zabalean ur tanto bat bezala dira.

Bestetik, goseak dagoen gizona ez da itz politez iruzurtu bear. Neurritz ogia eman baizik.

Gure Errian ere, orrelako zer-

bait gertatzen dealkoan nago. Urtean bein, Donostiako zine jaialdian, taiuzko pelikula bat edo beste ikusi eta kitto.

Zine jaialdietako filmak osterak ikusteko aukera berriz, oso gutxi izaten dugu, eta aukera egokitzen zaigunean, aldatuta ala arinduta artu oi ditugu.

Izan ere, azterlaritza edo zensura oso katolikoa bai dugu. Katolikoa deritzana, obeto esan.

Beste nazioetako zinegileen zenbait lanek duten edertasunaz, zineko aldizkari berezien bitartez jabetu ondoren, gure inguruko pelikulen kaskarkeriak kezkatzen nau. Bada, adibidez, European sortzen diren goimailako pelikularik inoiz ikusiko al ditugu? Beldur naiz.

Or dugu Buñuel, esate baterako, Teruel-go probintzian, 1900 urtean paioa, eta duela gutxi arte, bere lana guretzat ezezaguna izan da.

Aditzera bagenduen, bai, leendik, baina gaur, 1972 urtean ari gara «Nazarin», «La joven», «Ensayo de un crimen» eta abar, 1958-59 ean egindako filmak ikusten. Bost urtetik onuntza ireki dizkiote ateak, baina ez zabal zabalik, tamalez. Bai bai du, orietaz gainera, debekatutako zenbait.

Baita ere, Buñuel-ek itzegin dugun berbera birresan dezakegu Godard, Truffaut, Resnais, Antonioni, Fellini, Losey, Kazan, Rocha eta abarrez. Eta azkenik, lantxo oni amalara emateko, zinearen egoera zerbait argituko dituen zenbait batzuk azalduko ditugu. Jendeak zein film geien ikusten duen eta film oriek eman duten etekina, leendabiziko lerrokatetan, eta pelikula zenbateraino moztuak dagozen urregotan.

Ortik kontu atera zein mailatan gagozen.

ORSON WELLES, zinearen kondairako aundienetako bat, «Citizen Kane» filman.

EUSKALTZAINDIAREN BATZARRA

Joan den martxoko 28an eta Donostian, Diputazioako jauregian, bere hileroko batzarra egin zuen Euskaltzaindiak.

Hona hemen batzarrean erabiltako gai nagusien laburpena:

- 1.—Euskaltzaindiaren etxeko liburutegirako hartu diren liburuen berri eman zen.
- 2.—Xabier Kintana euskaltzain laguntzaileak txosten bat irakurri zuen denda, saltoki eta abarren izenak euskeraz nola esan behar diren aztertuz. Txosten hau Donostiako Ordezkaritzaren esku gelditzen da, honek jorra eta osa dezan.
- 3.—Idazkari ordeak goizean egindako batzorde bilkuraren berri eman zuen. Goizean herrieta herritarren izenak aztertzeko jarririk den batzordea bildu bait zen, bere lanak aurrera eramateko.
- 4.—Euskal irakasleren karneta emateko finkatu behar diren zerbait punduz mintzatu zen gero. Onarturik den programari bibliografia erantsiko zaio, ikasleen lagungarritzat.
- 5.—«Domingo Agirre» nobela sarirako oinarriak jarri ziren. Sari hau 25.000 pezetakoa izango da, Bizkaiko Aurrezki Kutxaren laguntzaz jarria.
- 6.—Antonio Zavala euskaltzainak bertsolari txapelketarako antolatzun berria proposatu zuen, bertsolariekin berekin hitzegin ondoren. Antolakizun berri hau Donostiako C.A.T.ren esku geldituko litzake eta gidaritza Euskaltzaindiarenean.

(Euskaltzaindiaren Prensa Bulegoaren Agiria)

PELIKULA

PELIKULA	EGILEA	ETEKINA
Zhivago jauna (Doctor Zhivago)	David Lean	158.173.405,— pta.
Aitatzko (El padrecito)	Miguel M. Delgado	102.299.476,— »
Biblia	John Huston	86.213.309,— »
Kardenala	Otto Preminger	85.865.207,— »
Mary Poppins	Robert Stevenson	74.955.541,— »
Gizon eta emakume bat (Un hombre y una mujer)	Claude Lelouch	71.890.022,— »
Giza piztiak (Jauria humana)	Arthur Penn	68.226.514,— »
Irripar eta malko (Sonrisas y lágrimas)	Robert Wise	67.925.872,— »
My Fair Lady	George Cukor	66.645.694,— »
Ez naiz iri zale (La ciudad no es para mí)	Pedro Lazaga	65.337.841,— »
Zirkoko mundu arrigarria (El fabuloso mundo del circo)	Henry Hathaway	64.979.781,— »
Eriotzak salneurria zuen (La muerte tenía un precio)	S. Leone	47.979.781,— »
Estambul 65	Isasi Isasmendi	46.957.940,— »
Bila zaidazu neska ori (Búscame a esa chica)	Fernando Palacios	42.730.997,— »
Zu ez zeundenean (Cuando tú no estabas)	Mario Camus	39.412.744,— »

PELIKULA

PELIKULA	DUEN IRAUPENA	GURE ERRITAN IRAUTEN DUENA
Niri, Tibbs jauna deritza orain (Ahora me llaman Sr. Tibbs)	108 minutu	102 minutu
Noruega-ko abestia (Canción de Noruega)	141 »	98 »
Giza iizea (Caza humana)	110 »	105 »
Egun batetan (Cierta día)	102 »	190 »
Gudari taldea Txina itsasoan (Comando en el mar de la China)	144 »	129 »
Aitorpena (La confesión)	160 »	140 »
Mando bi eta emakume bat (Dos mulas y una mujer)	116 »	105 »
Erotissimo	100 »	88 »
Ezikaitzak (Los indomables)	132 »	120 »
Lobo ibaia (Río Lobo)	114 »	110 »
Sherolk Holmes-en bizitza ezkutua (La vida privada de Sherolk Holmes)	125 »	90 »
Monty Walsh	108 »	100 »

OARRAK

—Argibide auker, «Cine estudio» eta «Monthil film bulletin» aldizkarietatik jasoa dira.
—Zenbait pelikulen izenak, euskarara itzuli ditugu. Utsik balego (izango dira noski), barkakizun begiku.

XABIER

LIBURUEN URRATSETAN

Aspaldian pentsatua nuen. Baina Peneloperen antzera jokatu dut. Egunez pentsatutakoa, gauz deuseztatzen nuen. Ohearen bero lasaia bereganatzen ninduen.

Bainan ez dut senarraren itxaropenean bizi beharrik. Ohearen be-roak, kalearen usainak, iskanbilen hotsak, ametsen puskatzeak, oinetako-koen urratzeak. Hauze zen lantzen nuen alfonbratxoa.

Bainan nere Mefistofelesek hotsegin dit: «Agindu huen eta ez hadi gero geroan jardun».

«Liburuaren urratsetan».

Miren Yone, Zeruko Argiako zuzendariak ez ote daki zein zaila den gaur egun Euskal Herrian idaztea? Zerbait definitiboa esan behar omen da. Eta gure asterokoek dinamika galtzen dute. Eta jakina da. Ezin gera zirkulo batean mugitu. Elipsean mugitu beharko dugu. Zirkuloaren edo elipsearen ardatza herria izan behar litzake. Bainan elipseetan jokatuz, herriagandik urrutiratu ginateke. Bainan baita urreratu ere. Eta dina-mika hortan, indar-berritze, kritika-berritze, katarsis-berritze hortan joko ote dugu?

Norbaite elipsearen dinamika «flirteo» bezala har dezake bainan ez dut uste hala denik.

Liburuaren inguruan eta herriaren inguruan nere flirteo hortan. Flirteo izan bai da. Eta jakina da elipseak ez duela ardatz bat, bi foko baizik. Liburuaren zibilizazioa.

Orri bat hartuko dut. Zigarro bat egiteko erabili dut. Gure herriko belar lehorrari su emateko erabili. Gure pekatu guztiak tinta beltzez zikintzeko erabili. Edo paperezko uxu zuri bat egiteko erabili.

Liburuaren zibilizazioa.

Barojaren Inguruan (I)

Barojaren euskaltasuna edo arazo zahar baten alderdi berriak

Eztabaida luzatuz doa. Eta luza-tuz joan beharko zenbait estruktu-ra aldatu arte.

Gaurko nereak ez luke eztabai-daren mamia aurkitu nahi, refle-xio bide batzuk agertu baizik.

Unamunori buurr planteatu zen lehendabizi arazo hau. Eta liburu eder bat eskini itzaion. Xalbador Mitxelena bere «Unamuno eta abendats» liburuak nahiko argi emanen liguke arazo honetaz. Ha-lare, ezin uka arazoa era ezber-dinetara azaltzen dela Barojarekin. Unamunorekin eztabaidatzen zena bere aberri-mina zen. Edo bere euskaldun-izate politikoa. Orain ba-dirudi Barojarekin bere euskaldun-izate literarioa aztertzen dela. Eta hemen ditugu arazo guztiaren oi-narri beharrezkoenak.

IRITZIAK

Arteche, Pelay Orozco, Aizarna, Pilar de Cuadra eta beste izen haundi edo txiki idazle batzuk mintzatu dira arazo honetaz. Eta Baroja euskal idazle dela erabaki.

Pelay Orozco eta Aizarnaren iri-tziak dira ezagunenak eta beraie-kin jardunen naiz. Ongi dakite hauek adjetiboen garrantzia. Ho-rregatik, ez dut uste «euskal idaz-le» edo «idazle euskaldun» esaten berdin denik. Aizarnak joan zen asteetan «La Voz de España» egun-karian argitaratuko idazlan batek «Baroja, escritor vasco» zuen izen-buru. Bainan, eta hemen idazle hauen paradoja, denek erderaz idaz-ten dute. Pelay Orozcoren erde-razko lanak nahiko interesgarriak dira bainan ez euserazkoak. Hauek XIXgarren gizaldiko eta Barojak berak salatzen zuen folkloerkeria baten usaina dute. Berdin gerta-tzen zitzaion Artetxan lanei ere. Didaktiko jenerokoak ez zirenei be-hinik behin. Ez ote Baroja aurrera aterata nahi hortan bere buruak ere gudi batean sartu nahi izatea?

Gaur gure herria aukera serio batzuen herri bihurtu zaigu. Eta egia esan sortzen diren zenbait

arazo, aukera batzuk garbi ez azal-tzeagatik sortzea litekeena da.

Arazoa, beraz, politikoa da.

Bestalde, Larresorok eta Kinta-nak ezetz diote. Baroja ez dela euskal idazle. Eta Larresoro eta Kintanaren usteetan direla asko eta asko aitortu behar. Ni ere bai. Nolaibait, «Jakin»go axioma hartan finkatutako iritzia litzake: «Ez da-go Euskal Herriko euskerarik ga-be». Eta, hariari jarraituz, arrazoi lukete Kintanak eta Larresorok. Bainan nere ustez, eztabaida ho-nek ez du irtenbiderik berezketat batzuk egiten ez diren artean.

Leiho estu batetik gauzak zabal ikustea posible litzake. Eta posi-bletasun hori eztabaidaren bi za-tiek dute. Bainan betiere leihoa estuegia litzake.

Zabal ditzagun une batean be-deren, arazo politiko honen lei-hoak.

KRITERIO POLITIKOA

Hauze litzake berezketaren le-hen alderdia. Aipatu dut «Jakin»en iritzia. «Ez dago Euskal Herriko euskerarik gabe». Hitz hauek po-litiko dira erabat eta politikan oina-rriturik idatzi zituen J.M. Torreal-dayko. Politiko kriterio batek ba-lio ote du literaturako gertakizun edo egoera edo fenomeno bat agertzeko?

Erantzuna zaila da. Literatura, harma politikoa dugu. Bainan as-katasunik gabeko harma ote den galdetu beharko. Lotura hori be-harrezko ote duen galdetu behar. Baiezkoan naiz. Hegelekin ados nator jakintza «Gurpilen gurpil» de-la esaten duenean. Halare, ez da-go garbi gurpil bakoitzaren aska-tasun-maila. Eta ez dut nik arazo hau zuzenduko. Nahiko arazo da Platon leiza-zulokerietan jardun zi-tzaigunetik.

Gure gaurko arazoaren harian, Baroja aztertzerakoan, alderdi bi-tatik aztertzen dugu. Larresorok eta Kintanak bere eraketa politi-kotik begiratzen due auzia. Eta erabakitzen. Hau kontuan harturik,

arrazoi dute. Baroja ez da euskal idazle. Politiko begiramenak dena kutsatu du. Eta, noski, literatura ere bai.

Bainan Pelay Orozco, Aizarna eta gainontzekoak ez dira inoiz ere konformatze batera iritsiko puntu honetan Larresoro eta Kintanare-kin, lehen mailako konformatzea, elkar ulertzea falta bai zaie: El-kartzeko politikoa. Horregatik nere lehendabiziko hitzak: «Eztabaida luzat zen ari da. Eta luzatuz joan beharko zenbait estruktura aldatu arte».

Elkartu ezina, «euskal» ideian elkartzen ez direlako. Elkartzen ez guralako. Beraz, gutxienez kriterio literarioetara jo beharko dugu zer-bait argitzen ote den ikusteko.

KRITERIO LITERARIOA

Barojaren estiloan finkatzen da zenbait, Baroja euskal idazle dela adierazteko. Euskeraz idazten du-ten asko baino euskaldunagoa omen da Baroja.

Eta hemen hauziaren kakoa. Na-hiko al da Barojaren estila eus-kalduna dela esatea, Baroja eus-kal idazle dela adierazteko? Ni ados nago Oteizarekin Barojak eus-kal estila duela frogatzeko era-biltzen dituen argumentoei. Bainan Oteizak bere intuizioa ez du literaturan bertan finkatu, artearen gainontzeko mailetan baizik. Eta gainontzeko maila hauek ez dute hizkuntza baten beharrik. Beraz, Oteizaren iritzia erdi bidekoa li-tzake. Gauza oso onak azaldu diz-kigu bainan ez digu hauzia era-baki. Literaturan oinarritutako az-terketa bat behar genuke.

Eta orain galdera bat Pelay Orozco eta Aizarnari: Euskal li-teratura aztertu al duzue euskal estila zer den adierazteko? Adi-bidez, Axularren edo Mogelen es-loek ba al dute Barojarenaz zeri-kusirik? Sintaxis alderdiko berdin-tasun batzuk nahikoa al dira «es-tilo» bat dagoela adierazteko? Bes-talde, «euskal estila» aipatzen duzuenean, ez duzue kriterio lite-rarioerik ere erabiltzen? Nolaibait esateko, estilo pertsonal bat al da, eta hemendik al datorkio Ba-rojari bere «euskal estila»?

Badu euskal sena ere. Eta na-hikoa da Euskal Herriaz idatzita-ko bere edozein obra, hura idatzi duena euskaldun dela konturatzeko. Bainan Baroja nungoa den ja-kinen ez bagenu «La lucha por la vida» irakur orduan euskaldun zela konturatu ote ginen?

Azterketa luza nezake. Joyce, Beckett, Kafka berek ez al dituzte bere ama-hizkuntzetatik zenbait eta zenbait karakteristika hartu?

Bainan hemen ixten dut nere lei-hatila.

Aizarnak txapeltxikitat joko nau-ela bainan gehiegi kezkatu gabe, Anjel Lertxundi

Gaurko marxista problema eta joeren informazioa

Marxismoa denborarekin batera jartzeko ekinaldian bi eginkizun nagusi dago: informazioa eta kri-tika. Bigarrena beste batetarako utziko dut.

Informazioa berriz, bai proble-mena eta bai mundu guztiko jo-eraren inportanteena behar dugu. Ez joera marxistena bakarrik. Ez bait dago marxismoa bakanean hartzerik, pentsamentu europar moderno guztiaren tradizio honen puntu bati bakarrik atxikiz: kul-tura honen zabalero guztiaz ja-betu behar dugu. Orduan bakarrik edukiko du gure marxismoak zerk eta zeri eragin.

Lehenbailehen behar da Garatek Marxen marxismoa-ren hitzaurrean agindutako historia, Marxez ge-rozko marxismoarena. (Bigarren liburuan agindutakoa ez gutxiago).

Informazio premia hautemanik du euskal literaturak. Sorketa la-naren beharpenak eta azter-saioen goraitzak ez du besterik adieraz-ten. Azkeneko boladak eta las-terrerako aginduta dagoen euskal produzioari begiratzuz ere informa-zio-xede horiekintxe dabilela ikus-ten da. Eta informazioarekin ba-tera kritikarik ere ez da falta.

Hala, esaterako, R. Arregiren Politikaren atarian eta Garateren Marxen marxismoa, nolabait ere bai Mendebaleko ekonomiaren his-toria eta Soziologiaren hastapenak: oinarri liburu denak. Aipatu be-harrezkoa da hemen Marxen Lan alokatua eta kapitala, X. Kinta-nak euskeratua.

Hizkuntza arloan hor dira: X. Kintanaren Linguistika orain arte eta Larresororen Hizkuntza eta Pentsakera, Gaur-en Euskara gaur-ekin batera hartzekoak.

Nazio arazoan Garateren Marx eta Nazioa-ekin batera ezagutu beharrezkoak lirateke hizkuntzari buruzkoak ere. Ta agian ballaga-rrari gerta liteke nire Hizkuntza, Etnia ta Marxismoa. Guztiz eza-gutu beharrezkoa Euskal Herriko ekonomiaz G. Ansolak egindako azterpena da.

Erligio arazoan Pagolak Marxen erlijio kritika aurkeztu digu, eta marxista modernoren batzuek er-ligioaz deritzatena bezalaxe filo-sofia sobietarraren erlijio kritika ortodosa ere, ezagutarazi izanak dira euskeraz. Gai hontaz ez dira garrantzi txikiagokoak JAKIN-en Kultura eta Fedea eta Fedea Hau-zipean. ETOR-ek aginduta: Jain-koa eta gizona.

Langileria arloan urri samar gabiltza: Mikel Ugaldere zor diogu dagoen guztia, alegia Langileria historian zehar.

Ekonomiaz, klase teoriak, e.a. ez dago ezer teoria modernoetaz.

Gaurko joeren batzuen informa-ziorako badugu zerbait: F. Fano-nen Afrikar iraultzairen alde, Dob-ben Sozialismoaren frogantzak, al-dizkarietako artikulu asko. X. Men-digureni eskerrak Europako ezker berria ezagutzeko aukera ere aur-ki izanen dugu. Joseba Arregik Kolakowski filosofo polakoa eus-keratu digu. Baina gaurko joerei, alde edo molde, ia liburu guz-tiotan begiratzen zaie.

Beraz, egon dextente dago.

Lan hauei sistematikoki jarraitu beharra dago. Problema banan-banan eta sakon ikertuz. Alegia, batzuen ustez, ez da komeni hain-beste problemarik argitara atera-tzea. Eritziak eritzi eta buru hain-bat aburu, bakoitzak ikusiko du nola jardun: nire ustez, batik bat, zintzo jokatzeakotan halaxe jokatu beharra dago.

Izan ere, zenbait tesi «berri» irazezan barreiatzeak maiz askotan ez du ortodosiarik itxuragabeena beritasun itxura piska batekin apaindu besterik egiten. Eta hau

mila modutan gertatzen ari dela suma ditekete. Adibidez, euskal al-dizkari batetan, serio-serio, R. Aron teoria ekonomikoa marxisten alde-zkari bezala aduzitu izan da. Ga-raudy, etc. marxista heterodoseak eta pentsalar moderno estruktu-ralistak sarriegi erabiltzearen kon-tra, gainera: marxista heterodo-soez beste «jatorrik» ere ba dela eta jakintzu modernoaren artean marxistatik ere badela esanez be-zala... Ez dago dudarik: Aronek eginik duke noizpait nonbait teo-ria ekonomikoa marxisten gorespe-nen bat. Baina, oro har, hau in-formaziorik txarrenaren eredu one-na dugu: inork egin izatekotan Aronek kritikatu bait ditu teoria soziologiko eta ekonomiko marxis-tak, urtez-urte marxismotik geroz eta gehiago urrunduz. Aronek gaur bere burua «liberal errefor-mazale» agertzen du, eta ez du teknikaarean epada ekonomiaz-ko iraultzetan sinesten. Ez dakit deabrua Beelzebubekin iraketa inoiz burubide ona izan zenik. In-formazio onik behintzat ez da se-kula izan.

Beste adibide bat: literatura eta artearen klase-tankerari buruz ma-kina bat sinplekeria zabaltu da. (Artea sozialki baldintzapetuta egotea, berriz, ez da batere mar-xismoaren gauza espezifikoa: arte soziologiarik burgesenak ere bada-ki hori). Gero edozein Autore mo-dernori sinplekeria horietzen kon-firmazio dirudiena hartzen zaio, eta horra delako Autorea sinple-keria haien irakasle bihurtuta. Ira-kurleari ezkutatu egiten zaio, Au-tore hura hain zuzen, sinplekeria haletzen kritikan biziki ahalegin-dutakoa dela. Edo-ta, irakurri ahal izan dugun beste adibide bat ema-teko: errealismoaren teoriko bikai-nena bezala Lukács aipatu, eta be-rehalaxe errealismoaren teoria praksian jarri duen erakusmeneko Autore zebala Brecht eman. Lu-kács eta Brecht bateratzea baino errazago litzake, halare, Lukács eta San Juan de la Cruz bateratzea, Lukácsen edozein ezagutzailek da-kienez.

Hori dena tranpa hutsa da. Nork bere ideiak autoridadez kar-gatzeko nork berak esan nahi lu-keana besteren ahotan jartzeko, eta jarri ere gezurrez egin. Guk nahi duguna inork esaten ez badu, esan dezana ere asmatu egin behar bait da, inondik ere. Azkeneko bi urte hortan erruz ikusi ahal izan da holakorik.

Teoria batzuen zuzentasuna kos-ta ala kosta salbatzeko amarru horiek baino egokiago iruditzen zait problemak larregorrian ager-tzea. Idazlea bera, aldiz, hobeto dago abogadurik gabe, halako fal-tsoekin baino. Irakurlea beharba-da hasieran nahastu egingo da. Baina mundua ez zaigu bihar aka-batuko, eta lanean jarraituz sor-tuko da berriz ere argia. Saizar-bitoriarena aipatuko dut: «Ezin egin diteketeana zera da, problema sinplifikatu, problema».

Horregatixe uste dut, informa-zioak eta kritikak eskuz-esku ibili beharko dutela. Ta informazioaz batera egin beharrezko kritikari nik, Euskal Herria, eginkizun be-rezi bat sumatzen diot: XIX men-dearekin kontuak garbitu. Hau oso zaila da, puntuz-puntu eta guztiz kritiko izanez bakarrik burutu bait ditekete.

Izan ere, XIX mendearen men-de gaude, nahitaez. Baina ez dago XX mendearen bizi eta XIX beze-laxe pentsatzen segitzetik. Zeri se-gitu eta zer baztertu erabaki beha-rra dago. Eta ez dago ahazterik marxismoa XIX mendearen eta XIX mendeko problematika eta pentsa-bideei zegozkien moduan sortua dela.

Joxe Azurmendi

ETXKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiarena.

JABON LAGARTO!

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)
Avda. de Francia, 1

— I R U N —

segura

PANTANOA

Izan ziran orain dela hilabete batzuk, izugarriko eztabaidak gai honegatik. Eta orain, zer gertatzen da?

Nere ustez, herriak dadukan arazo garrantzitsuenetakoa da une honetan, eta ez da inungo informazioz ematen. Ez ote da gertatuko orain ere gure herriaren, hainbat aldiz gertatu dana? Gure iritzirik ez digute eskatzen, eta beren ideak gure lurretan egitera etortzen dira. Izan ditekete beharrezkoa izatea horrelako pantano bat egitea, bainan ez al dadukate beren iritzirik ematerik kalteak dituzten baserriarrek?

Udaletxeko jaunek, neretzat ez dute inungo posturarik hartu. Ez dute behintzat aditzera eman. Kanpoko gizonak erabakiak hartzen ari diran bitartean, gure herriaren etorkizunari buruz, gu patxadan. Bapo, motel!

Kalteak izan ditzakeen baserriarrek, dana jakiteko eskubidea du, eta hori sarri-sarri, eta baita ere herriko beste gizon denak.

Eta izanik dan bezala, herriaren arazo garrantzitsu bat, osatu egin behar litzake batzorde edo komisiio bat, behar diran gauzak egiteko eta herriaren ordezkari izateko.

—oO—

Egun hauetan izan ditugu gure artean hainbat herriko seme, egun batzuk igarotzen.

Horien artean, asko, gazteak ziran. Batzuk bere gudaritza egiten ari diranak eta beste batzuk beren ikasketak egiten ari diranak Euskal Herriatik urrun.

Egun alaitu batzuk igaro ondoren joan dira beren eginbeharrak.

Batzuekin egon gara eta benetan kezkatuak daude gure herriaren oraingo egoeraz.

BATZAR NAGUSIA

Joan dan hilaren azkenean izan zen Ikastolaren Batzar Nagusia.

Azaldutako zituzten urtean zehar izan diran gora-beherak, eta baita beharrezkoak ere. Gure herriko ikastolaren arazorik handiena, behintzat oinarri bezala aurrera eramateko, ekonomiko arazoak dela zigu. Eta benetan uste dute berriz ere arazo hori ez dela zuzentzen xamurra izango, jendearen erantzuna batzar hontara igusiaz. Joan ziranak, batez ere gazteak. Gurasoak ez al dadukate zer ikusirik ikastolaren? Ikastola herriarena da, eta denok daukagu erresponsabilitatea gure herriaren euskal nortasunaren jarraipenari buruz.

Ea, bada, zer egiten duten euskaldun dirala esaten duten hoiek. Ekintzak nahi ditugu, ez hitzak.

Batzar berritza ere izan zan. Indar berrituta uste dugu gelditu dela. Zerbait ere beharko da.

HARKAITZ

lazkao

ERRETORE BERRIA

Azkenean, Erretore berria izendatu digute! Kezketan-edo egon ondorengo patxaraldia, inolaz ere, zenbaitentzat.

Baina, arazoren baten "antolaketa", zenbait puntu aztertzeraz garrantzitsu beti.

"Antolaketa" horretarako bidea zer-nolako izan den, batetik. "Antolaketa" hori bere izanean, bere muinean zer-nolako den, bestetik. (Horregatik ipini dut, hain zuzen, kako tartean hitz hori).

Don Juan Casares joan zitzaiz-

gunetik, izen asko ibili izan da, noski, ahotan Lazkao erretorgorako. Azkenean, Villafranca Ordiziako Akademian Zuzendari den eta jarraitzekotan omen den D. Antonio Yarra izendatu dute. Esan dezadan, bada-etzpada, ez zuzenean ez zeharka, ez dudala izan haren handirik D. Antoniorekin; esateko, ezer ez. Berari buruz, beraz, iritzirik ezin eman, beraz.

Halere, Lazkao zer esanik frango badela aitortu behar, izendatze hori dela eta ez dela. "Marmar" horren oihartzun nahi lukete izan lerro hauek, nahiz ni-ren izenean jaukiak izan.

"Marmar" horretarako arrazoinik ez dela falta derizkiot. Guztien gain, esan behar dut, ez nagoela gehiegi informatuta, bitarte horretan egin diren pausoez. Agian, ozenki esan behar da, goitiki behar batek izendatzea bezain arriskugarri daitekeala tarteko taldetokoren batek bide gutzia bakarrik egitea, elkarte osoari pausoen berri eman gabe. Eta kasu honetan gertatutakoaren sustrai handitzat horixe derizkiot, hein batetan.

Halaz guztiz, informazioa motza delarik ere, eman dezadan dakidanaren arabera iritzia. Beste-rik ez, informazio osoagoa emateko bide gerta daiteke, ba, eta ez litzake gutxi izango.

Dakidenez, bitarteko bakarra, Lazkao Parrokia-Junta izan da; azkenean gertatutakoak beste tartekoren bat, azpi-jokuan-edo ibili delako errezeloa dakarren arren. Baina, fundamentu handiagorik

izan bitartean, horri begira ezin geratu.

Hona ba: Junta horrek, kondizio edo baldintza hau mahai gaineratu omen zuen Erretore berriaren izendatzea egin ahal izateko: elkar-hizketa batetan egin zedila aukeratzea. Baldintza hori zorrotzegia ez zelakoaren seinale, haxe dugu: Obispaduan proposaturiko lehen izenari, hots, Buenaventura Garmendia-renari baiezkoa eman zitzaioala berehala. Eta beraren harenan sartu ere bai laster asko.

Baina, halako batetan, nondik nora gabe, orain izendatu dutenaren izena atera zuten Obispaduan bertan. Harritzekoa, benetan, honelako aldaketa! Norbait bazegoen, noski, izendatze honetan interesaturik? Nor ote? Inolaz ere, Obispaduak Lazkao Junta baino buru zentzukoagorik aurkitu zuen lanbide horretan kontseju-emaile. Hori duk joku hori!

Hori guztia, izendatzean egin den bideari buruz. Zer esango, izendatze berari buruz?

Gauza harritzekoa, baina zenbait apaizek Ikastolatan edo lantegietan diharduela, eta zenbat esames! Zer esan behar ote buru-belarri Akademian diharduen Erretoreaz?

Agian, ordea, "antolaketa" hau, antolaketa hasikin bakarrik bide da. Dena den, urte-sasoin honetan ur garbiago txurupatzeko eskubidea dauka herriak.

Dionisio Amundarain

zestua

PELOTA TXAPELKETA

Joan den urteko Irailean, Zestua herria bigarren gertatu zen, Gipuzkoako pelota txapelketan. Pelota giro jator bat zegoen gure herrian eta jarraitu arazi behar zitzaion nola edo hala.

Giro horri eusteko ordea, bada Zestuan oztopo nagusi bat. Estali gabeko frontoia bait dugu eta eguraldi txarra sarri egiten duenez geo, gazteek ez dute nahi-hainbat jokatzeko aukerarik izaten.

Azken aldi honetan, polideportibo delakoa laister egingo ote den edo, zurrumurruak heldu zaizkigu. Udaletxeak asmo horiek omen ditu behintzat.

Eguraldi txarrak eginagatik eta oztopoak oztopo, pelota txapelketa bat eratu zen zestuarentzat. Zestuan bizi ziren (Aizarna, Iraeta, Arrua eta beste hainbat barne, noski) eta Zestuan lanean zihardutenek parte har zezaketen.

Txapelketa honen antolaketa, federazioko ordezkari den Imanol Sagarazu, Gure Txokoa elkartearen batzorde eta Udaletxearen laguntzari esker egin da.

Pelota saioak, ihazko Azaroaren 10ean hasi eta aurtengo Apirilaren 10ean amaitu dira.

Txapelketa honetan, bost mailetako pelotariak parte hartu dute. Gaztetxoak A, gaztetxoak B, gazteak, sasoiak eta zaletuak alegia.

Berrogeita bat bikote saiatu zaizkigu guztira, eta delako liga tankeran eraso diote elkarri.

Partido guztiak igande goiz eta larunbat arratsaldean izan dira Gurutzeaga frontoian.

Eguraldiak asko lagundu du, azken hilabeterarte behintzat. Batzutan joka-lekua serrautez lehortu beharra ere izan da, baina tira, batzuek pozik egon gindezke.

Ikusle asko izan da saio hauetan. Zestuan bada pelotarako grina nonbait.

Suziri edo "itxaferuak", txapelak, edariak, pelotak eta beste kastorena Udaletxeak egin du. Beraz, pelota saio ederrik ikusi ahal izan dugu hutsaren truk.

Bestetik, gure gazteia asko zaletu zaigu esku-pelotaz eta pozgarria da benetan.

Azken saioa, Apirilaren 10koa alegia, gogoan hartzekoa izan zen. Bost mailetan azken mugaraino iritxi zirenak jokatu zioten elkarri eta irabazleak hauek izan ziren:

Zaleen mailan: Odriozola anaiak. Sasoiaren mailan: Odriozola eta Ibaruren.

Gazteetan: Arregi eta Olaizola. Gaztetxoak A mailan: Odriozola anaiak.

Gaztetxoak B mailan: Olaizola eta Lopetegi.

Pelotariarik onenarentzat zegoen saria, Jesus Goikoetxearentzat izan zen. Hamazortzi urtez dabil gal-tza zuriz jantzi eta pelotan, halajaina!

Udaletxe, Aurrezki kutxa, gazteri batzorde, federazio, zenbait dendari eta abarrek eskaini zituzten sariak, Zestua pelotari za-

harren eskutik jaso zituzten irabazleak. Han ziren Florentina "exkerra" (Alkorta), Irureta aita-semeak (Irureta I eta Irureta III), Etxaberrak (Etxabe III, IV, VIII, eta XI), Artetxe I, Olalde (Iribar) eta Sorazu.

Saio ederra noski, Apirilaren 10an Gurutzeaga frontoian egin-dakoa!

Poz ematen du, gure pelotari zaharrek ondorengoak badituztela ikusteak.

BEGI

zumarraga

ANDIK eta EMENDIK

XIRKILKERIA (gamberrada)

Urretxu eta Zumarraga semeak, Irimo mendia goren on-irizian daukagu, bera izan dalako gure mendien ibilaldien zorian iturri. Ain zuzen gure aurrekoetatik datorkigu mendi oni diogun begikotasuna.

Egun zoriontsu batean, gure asabak, mendi onen gallurrean Gurutze Deuna landatu zuten, eta gure gurasoak, beren aurrekoekin ados, Gurutze Deunaren oinarria, babes bikain batekin ornitu zuten, autuaz aterpe onen zaindari iduri eder baten bidez Lourdesko Andre Maria guztiz garbia.

Urteak joan, eta urteak etorri, amaika neke ta lanpide gure erri ta sinismenaren aurka sortu diran ekaitz bildurgarriak, leertu dira gurutza onen oinetan. Benetan begiragarri izan da ekaitz ondoren gure erriak Gurutze oni egin dioten esker oneko agurra.

Gaur, berrizaleasunaren babesean, sortu da gure inguruan garteria xeble bat, Bandaloen pare den gizarte basatia.

Sinismen eta jakintzen irudiak, ingurari dituzte, ta beren barruan kabituz ezinik daukaten amorruaren egoan, gaindu dute, guretzat ainteste oroiakri daukaten mendia, txautuaz alduten guztia, laidoztuaz Andre Mariaren irudia.

Esan bearrik ez dago, gure erri-tarrek artu duten naigabea.

Bataren eta bestearen irizirik, jakin nairik, itzaldi batzuk eduki ditugu gure-gureak diren gauzen maitalekin. Ona emen artu ditugun irizirik.

Mendigoizale talde batzuek, adirazi digute egokia izango litzakela Andre-Mariaren Iduriari kalte-ordain (desagravio) egoki bat egitea iduri berri baten bidez, ta al-bada lenengoa baño egokiago ipi-ñi, ortarako Urretxuko mendigoizale ardurapean, Mendi onen maitalen artean eta inguruko errietan diru biltze bat egin. Udan, jai aldi egoki bat eratu, ta adelgun guztiok egun ortan eginkizun ori gure itzalarekin babestu.

Andre Mariak merezi duen begiramena gatik, gure mendien edertasuna gatik gure nortasunagatik, eta abar, ta abar...

AZKARRAGA

OYAL S.A.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

ZERUKO ARGIA

SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostiza

EIBAR

Angera

Markina

Iriondo

Eguren

Gisasaola

Barela

Alday

Aranburu

Estanko, 11

Isaai

Simon

Amaná

Uraul

Urizar

Siglo XX

Bodegón

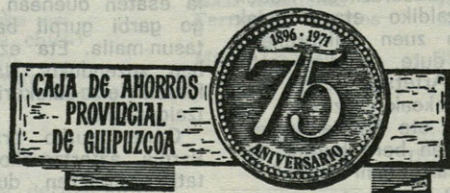
Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago

Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo takite aruntz joaten.

Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki ditekete merke ta ondo ematen. Fermín Calbetón, 4

DONOSTIA

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak, 75 urte betetzean, orain arte bezela, gure Probintziaren alde lan egiten jarraituko duala adierazten die Gipuzkoar guztiei.

> ¡TRESILLOAK! <
Eramanak utsean Euskalerrri osora
AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

Moraza, 3-14 Donostia

San Marcial, 12 Irún

>>>> ¡TRESILLOAK! <<<<
Bi urtetan ordaindu ditezke
AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

Moraza, 3-14 Donostia

San Marcial, 12 Irún

> ¡TRESILLOAK! <
Oso moduz urte muga guzietan
AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

Moraza, 3-14 Donostia

San Marcial, 12 Irún

oinati

HAURREN ALFABETATZEA

Alfabetatze lanean haurrekin hastea esperientzi polita izan da. Ez dezagun ahaztu hauek duten indarra.

9tik 14era bitartekoak ibili dira. Klaseak ikastolako geletan eman dira. 140 inguru hasi ziren, ez denak ikasteko gogoakin. Asko eta asko jolas egitera edo denbora-pasa etorri ziren. Erdaldun hutsak 70en bat izan ziren.

Esan dudanez esperientzi polita izan da baina bere oztupoak izan ditu:

—Ordu txarra: eskola eta partikular ondoren nekatuta etorten ziren, gogo larregi gabe.

—Denbora gutxi ikasketa sakon baten sartzeko (bi hilabete).

—Irakasketa aldetik uste gabeko probemakin aurkitu dira: neskatila eta mutikoen arteko konpondu ezina, nekearen gogorik ez...

Eta horrela beste asko. Erdaldunekin ihardun (jardun) direnei galdera batzuk egin dizkiet: Haur hoiak Euskal Herrian integratu al dira?

Baina lehen esan dugun giro txarraigatik, batuek ez dute izan hortaz hitz egiteko okasiorik. Batek ezetz esaten zidan, eta dagoen giroari begiratuaz ez dirala integratuko, gainera:

—Erdal giroa euskaldunen artean; zertarako ikasi euskera?

—Batertuta daude, despreziatuta.

—Integratze lan horretan ez zale

laguntzen.

Zenbat ikasi dute?

Oso gutxi, diote denek. Lehen- txoago esandakoakin konprenitzeko da.

Batez ere giro bat sortzen ahalgindua dirala esaten dute. Haur hoiak bizi dutena gogorra da, eskolan batez ere: alde danetatik kastigua eta aurpegi ilunak. Alde hortatik ondo tratatuak izan dira: askatasun gehiago eman zaie, irakasleak konfiantza eman die gauza askotan. Beste mundu bat ikusi dute (ikusi al izan dute, behintzat).

—oOo—

Hau azaleko begirakada beste-rik ez da izan, baina hortxe bertan agiri da problema: gure arteko erdaldunak. Gaur egun baztertuta dagoz eta horrela jarraituko dute oraingo giroan. Zer egin eta nundik has? Alfabetatze kanpaina bide bat izan ditek baina ez du indar handirik. Gizon eta emakume hoiak geureganatu egin behar ditugu. Batzuen ustez, bota egin behar dira Euskal Herriatik. Soluzio hau ez da bidezkoa.

Zer eta nola egin? Has gaitzen bila.

IKASTOLAKO SOZIOAK

Aspalditxotik hor daude kartel haundi batzuk sozio edo bazkide berrien eske. Ikastolako ekonomia-aren larria hau da: irakaskintza garestia (karua) da (kurso hone- t a k o p r e s u p u e s t o a r i b e g i r a t u t a , h a u r b a k o i t z a 5 0 0 p e z e t a k o s t a t z e n d a h i l e a n) .

Nork ordaindu behar du hori?

—Estadua e du laguntzen.

—Gurasoak ezin ditezke gehiegi kargatu.

Orain arteko dirua honela batzen da: gurasoak, Banko eta enpresak, koperatibak eta sozioak.

300en bat sozio dira eta hilean 7.000 pezeta ematen dute: 25 inguru josten du (Ez dakit numero esatorik). Kartel hoiak egiteko planteamentua honelakoa izan zen: Oinati baterako bazkide gutxi dira. Bestaldetik ematen duten dirua ez da asko: zenbat diru joaten da ardao, kopa, zine, sala eta merienda eta afaritan? Honen ondoan zer da 25 pezeta hilean (300 urtean, bazkari batek haina, edo gutxiago). Zoritxarrez diru falta hau ez da Oinatik arazoa bakarrik; ikastola denon kontua da. Ia danak zorretan egongo dira (aurtengo gure zorrak 200.000tik gora igoko dira). Pentsatzekoa da.

Tomasek

pasai donibane

Apirilaren leian, zoritxarrezko es- behar ikaragarri bat gertatu zen

Jaizkibel mendian. Inguruko herri- rik (Errenderiak batipat), une gorriak bizi izan dituzte. Goizean- goiz, 15en bat urtetako errende- riar mutil talde bat Jaizkibelruntz abiatu zen gaua igarotzeko asmoz. Hilabete batzuk direla gazte hauek, "bomba" bat arkitu zuten (inguru- etan militarrek bere saiok egiten bai dituzte). Askotan ibiltzen omen ziren "bomba" horrekin jostatzen hutsa zegoela pentsatuaz. Baina, Apirilaren leian, jostatzen ari zi- rela, harkaitz baten gainean erori eta lehertu zitzairen. Bi hoietako gaztetxo, Iñaki Elsegui eta Jon Etcheberria, bertan hil ziren; beste batzuk berriz, zaurituta gelditu (tartean bat itsu).

Gertaera negargarria benetan!! Lerro hauen bidez, gure samin gartsuena opa diegu hil diren gaz- tetxo hauen familiakoei.

—oOo—

Pazko egunez, gure herriko Eli- za Nagusia, 15 bataio izan ziren batera.

Gehienak euskeraz izan ziranez, itzaropen haundia sortu zen gure baitan.

Honekin bakarrik ez dugula aski euskera aurrera bultzatzeko, nor- baitek esango digu. Eta arrazoi bo- robila duela ezin uka. Jakina, ba- taioa euskeraz egin eta geo ge- hiegi euskeraz hitzegiten ez kez- katzeari hutsaren-hutsa deritzagu. Jarraipen, iraupen bat behar du- gula ez dago zeresanik, gure hiz- kuntza bizi dedin. Gurasoei (eta gainerontzekoei) beraz, hauxe es- katzen diegu biziki: Hitzegin za- zue seme-alabekin euskeraz, gure hizkuntza indartzeko eta sendo- tzeko hau bai dugu biderik ego- kiena. Haur jaio berrien gurasoei, gure zorionik beroena opa diegu!!

—oOo—

Hil honen 23an Itsas-Mendi El- karteko mendigoizaleek antolatu, -ta- Ibilaldi Neurtua (Marcha Re- gulada) ospatuko dugu. Hortarako, bideak eta bide-xigorrak prestatzen ari direla, jakin dugu. Ibilaldi hon- tan parte hartu nahi dutenek, eman bitzate bere izen-deiturak Itsas-Mendiko Elkartearen.

EZKONTZA

Federiko Puy Gametxo, nere adiskide zintzoa eta Felisa Ensal zaraustar neskatila xarmanta, Za- rauzko Eliza-Nagusian ezkondu zi- ren. Zorionak!

—oOo—

Joan den astean, Leontzio Ge- reño 80 urtekoa eta Joakina Mora Urrezti 60-koa, Jaunak bereganatu zituen betirako. Familiakoei gure samini- beroena.

Iñalurretak

herrera

IRAKASKINTZA PROBLEMATICA
HERRERAN

Heziketa-irakaskintza arloa ga- rrantsutsuenetarik dela ez du, gaur egun, inork zalantzan jartzen. He- rri baten aurrerapiderako, eta bai- ta gizonak, berak, osotasun eta nortasun bat ahalik eta beteen lort ahal izateko bide bakarra eta ego- kiena bera bait da.

Herreran eta bere inguruetan jende asko bizi da. Beste zenbait herritan gertatu dena gertatu da hemen ere. Urte gutxitan hazitako herriek bezala, lehen behar haina eskola bazuen ere, orain denak txiki-motz gelditu zaizkio.

Egin dezagun kontu Herreratik gero eta haur eta gazte gehiago joaten dela Donostiara bere ikas- ketak egitera.

Orain arte, mutikoen zat batxi- llerra irakatsi duen eskola baka- rra, La alleko fraileena izan da, eta da oraindik. Nahiz eta 350 en bat ikasle ibili. Hala ere, ikus de- zakegunez, eskola bakar hau txiki gelditu zaigu, beraz, handiago bat beharko genduke edo ta... eskola gehiago, bestela.

La Paz aldean institutu bat erai- kitzeko asmoa zegoela agindu zi- guten, duela hiru bat urte edo, baina institutu hori oraindik ez da ageri, bitartean, gu, herrertarrok, beti bezala hemen gaituzue zai, Miramar-eko jauregia nola erosten duten ikusirik. Eskolak behar di- tugu, eskolak! Eta ez, ezertarako ez diren jauregiak.

Bestaldetik eskola hau Donos- tiako institutoaren filiala denez ge- ro merke xamarra dugu. Hilerokoa 300 pesetakoa izanik, langileen se- meoi ikasteko eskaini digun lagun- tza ezin daitekeala ahaztu deriz- kiogu. Baina datorren ikastarotik aurrerantzean filial eskolak ez omen dute orain arte jasotako lagun- tzarik, jasotzerik izango. Beraz es- kola pribatuak garestitu beharrean arkituko dira. Beldur gara irakas- kintzako lege berri horrek agindu- takoak, hitz hutsetan geldituko ez ote diren.

ZIPRIZTINAK

—Batasuna elkartekoei, aspal- dian, telefonikakoei Herreran tele- fono kabina bat jar zezaten, es- kaera egin zieten. Erantzuna ezin- hobea izan omen zen nonbait; berehala jarriko omen zuten. Bai- na egunak joan, egunak etorri, ur- teak igaro dira eta perretxikoen antzera edozein baztarretan ikusi baditugu ere, Herreran batez! Be- nitoren kanta haren letra datorki- gu gogora une honetan «hitzak di- ra hitzak, haizeak parrez daramaz- kienak...»

—La Paz aldean, raskazioloak egin zituzten. Bertan zenbat jende bizi zen ikusirik, ez zutela etxe gehiago jasoko uste genduen, bai- na, bai zera! Usteak uste, denak ustel; dio esaera zaharrak. Pis- kana, piskana dena etxex betetzen ari zaigu. Zonas berdes-etarako es- propiatutako lurrak, tokitan zeu- dek! Eta humeak bitartean bide erditan, karreteratan jolasean. Bai- na ez bildurrik izan, norbaitek be- teko dizkik patrikak eta.

JO-GU-KAR

elgoibar

BENETAN EGIZTATU
BEHARREZKOA

Irakurri berria dugu, estudiante bate egindako artikulua bat «Anal- tasuna» aldizkarian. Ni ere bera bezala estudiantea naiz eta estu- diante bezala zenbait gauza esan nahi nioke. Esan edo erantsi. Es- tudiante honek dionez, egin beh- ar asko omen dago gure herri- etan. Baita ere dio, estudiantek nahiko posibilitate dugula lan hauk egiteko. Praktikismo aldetik begi- ratuaz gero, ikusiko genuke, geu estudiantetok azkenak gerala lan hoietan. Hau da; unibersidadetik edo eskolatik oporraldietan etxe- ratzen gerezan, lan egiteko az- kenak gara eta poteorako berriz lehenengoak.

Txikiteko korronta utzirik, ba- koitzaren herrietan, «testimoniua» eman behar dugu eta eskola eta Unibersitatean egiten duguna eta eskatzen duguna egiztatzeko, ba- koitzaren herrietan diran hainbat lanetan parte harturik jatorri jo- katu, bestela ez digute sinistuko eta aurpegira bota, ez ikastearen egiten dugula protesta.

Zulaikaren artikulua, teorien na- hiko ondo dago, baina ez du ai- patzen, hori ez dela berdin ger- tatzen.

Beste puntutxo bat ere aipatu nahi nuke: Estudianteon lehenda- bizio lan bat izan daiteke, gure suertea izan ez duten gazteekin lan egitea, hots, estudianteko bi- derik edo modurik izan ez duten gazteekin bat egin, baina ez po- teoan bakarrik, baizik gainuntzeko lanetan batez ere.

Eskertzen dut bihotzez Zulaika- ren artikulua, ru horrela zenbait estudianteren burua mugiarazten dugun, batez ere gure egiteen bi- dez akuluturik. (A. E.).

SAN MARTINEN HITZALDIA

Gure herrian hitzaldiren bat era- tzen den bakoitzean, beldurrak ai- dean egon ohi gara, jendeak erant- zungo ez ote duan, baina San Martinen hitzaldian nahiko jende- tza zela esan beharko dugu. Hi- tzaldi ona, gaia ondo eramana eta jendea nahiko gustora geratu ze- lakoa gauda. Hori bai, gaiari ze- gokionez, adar interesante asko azaldu ziren eta aztertuz ezinez, aipatu besterik gabe utziaz, gaia bera bai zen zer esan askokoa.

«Gizadiaren historiak» zer esana eta zer ikasia ugari dagoela garbi agertu zen, baina batez ere, el-

karhizketako puntu bat bederen aipatuko dugu.

Honelatsu zen galdera: Gizakia noiz egin zen «gizon» edo zentzu- naren jabe? San Martin-ek plaen- txiatarren piperra boteaz erantzun: «Batzuek inoiz bez». Erantzun hau, inoiz egia izan bada, gaur da egia hutsa, zeren, gaur eta hemen du- gu bai zentzunaren beharra, eta, inoiz baino gehiago gainera.

Hau dek hau!

Zentzuna aipatu dugunez gero, ezin ahatz daiteke gaur eta gure artean dabilkigun hainbat nahas- keta edo hobeto esanik, hainbat zentzugabekeria. Ta, zentzugabeke- ria hau, jende xehearena bakarrik balitz, gaitzerdi, baina ikasketa berdina eta bizi maila berdina du- ten gure irakasle diren bi eliz- gizon, ari zaizkigu mokoka. Gizon errespetagarriak, bata bestearen iritziak ametitu ezinik. Bestalde, Elizaz ezer onik badakarki Z. Ar- giak, Arostegiren lanak direlakoan gauden garaian, hara hor nun sor- tzen den bere aurkako bat, seku- lakoak esanaz. Gu bere idatzien egarriak gauzkan une honetan, be- ste honi egurra eman nahirik. Ez dugu ulertzen. Zentzua falta zaigu.

«Fedearen alde gagozelakoan ohi- tura eta egitura zahartuak defen- ditzen ez gaitzen ibil. Horretarako erabili ohi den Jainko hori hil egin behar dugula esan ohi da. Eta arrazoiz. Lehengo pentsakera bati loturik nola emanen dugu, bada, gaur fedea? Atzo, atzokoak eta gaur, gaurkoak (Jakin).

Ta, guk dioguna zera da; be- rritu nahiari honela egurra ematen dutenagatik, guk... zer esan?

Etxe-Pe-tarrek

pasai san pedro

Ostiral Santu, arratsalde eta gauean, Jesusen Nekaldiaren zati batzuek antzerkiratuak izan geni- tuen, «Kalparra» deritzaion gazte- ria alkarteak eratuak. Bere zuzen- dari dan Osatar Kandik, lan asko eta izardi latzak botea da, antzer- ki eder au antolatuzko.

Lan egin dutenak, «profesional» edo trebetuak ez bai dira, eta gai- nera danak-neska-mutill-20 urtetik beerakoak. Bafian, ala guztiz ere, lana bai ederki eta egoki egin! Oso zoragarria eta ikustekoa izan da! Nik esango nuke, edozein to- kitan, batere bildur eta lotsarik gabe, antzerki talde au azaldu lei- kela.

Jesusen Nekaldia antzerkiratu eta azaltzea ez da errexela! Zenbat era ontako antzerki eta «pelikula» okerrago eman izan dira.

Dana oso egoki eratu dute: an- tzokia bikain eta dotore, antzez- -jantziak polit eta eder, antzez- la- rien ibillera, goxoki eta lasai, eta antzez-margogintza egokiago ezin izan. «Musika» ederra, Juan Se- bastian Bach-en-Mateo Ebanjelari- aren Nekaldi libururik artua eta azkenean, Jesusen Piztuerakoan, Hendel-en «Alleluia» abesti ederra.

Eratu eta antzerkiratu dituzten zati batzuk, auek dira: Jesus, Je- rusalengo Eliz nagusitik, saleros- leak bialtzen; Jesus Getsemaniko baratzen; Pilatosen aurrean; Je- sus Bere sorbalda gainean Gurut- tza eramanez; Jerusalengo alabei itz eginaz; Beronikak Jesusi arpe- gia garbitu eta baita ere ederki ikusi, zapi zurian utzi zion Bere irudia (une au polita izan zan); zoragarria azken Afaria, Ogia ta ardoa, Bere Gorputz eta Odol biur- tu zituanean eta egia esan bear badegu, Jesus Gurutzean josi-bila- purren artean-eta nola il dan ikusi degunean, askok negar egin degu, ain biziro eta jator ikusi bai degu Jesus Gurutzean iltzen. Gaiñera, Bere Ama Maria oinetan naigabe- tsu eta maitetsu ikusten zan eta...! Negar egitea ez zan gutxi eta txan- txetan artzekoa!

Danak oso egoki eta jator lan egin badute ere, Kristoz azaldu dana, antzerkalari oso osokoa da, besteri ezer kendu gabe, eta an- tzerki ontan lan egin dutenen ize- nak oietzek dira: Artetxetar Iñaki; Vilatar Erapael; Elizazutar J. Imanol; Kalafeltar J. Koldo; Irastorzar J. Mikel; Arrillagatar J. Imanol; Gereñotar J. Iñaki; Aranzaditar Garbiñe; Kalafeltar Arantza; Martikorenatar Margari; Etcheberriatar Miren Andoni; Elus- tondotar Lurdes; Zarzar Joxebe. Zorionak, «Kalparra» alkarteak eta batez ere antzerki ontan lan

egin duten guziet, leen aipatu de- gun Osatar Kandi buru dutela. Bafian, badira baita ere izkutuan lan asko egiten duten beste ba- tzuk eta beren izenak azaltzen ez diranak, neska andereño jator eta politik benetan eta bear dan be- zela eskertzen ez diranak. Oiek asko lagundu dute antzeki au on- do eratu, eta txalo asko ar zezan. Esker milla, bada, zuei.

Jarrai ortan eta ez utzi, ekin diozuten lanari, izerdi asko bota arren, gero ematen duan poz eta alaitasunak, dana ordaintzen du eta... Talde onek eman duan ja- rrai bideari, San Pedroko neska- -mutil asko eta askok erantzun bear lioke.

Guk emendikan, lagundu gene- zaken ekin aldea, eskeintzen diegu. Bejondeizuela gazteok!!!

ONDARTXO

irakurleak
mintzo

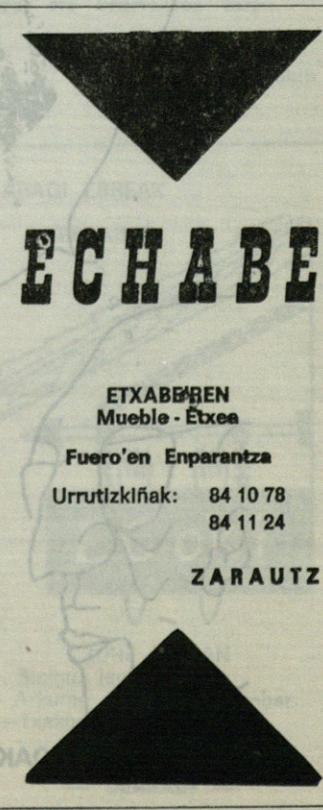
Zeruko Argiaren arpide- dun eta irakurle gera. Batz beste asko gustatzen zaiz- kigu, batez ere: Larresoro, Amatiño, Arostegi ta Ugalde. O. (Oñate)

Nere zorion-agurrak Zer- ko Argiari. Zabal dedilla eus- kaldunon artean Zabal Eus- kera batuaen edertasuna. Beharrezkoak ditugu atzera- koiak ere historia gordetze- ko. Bafian nahi ta nahi ez- koak aurrerakoak erriak eta bizitzak aurrera egin deza- ten. Aurrera!

M. G. (Barzelona)

Ez zazute ipuin eta kirol- -aldizkari bihur Z. Argia. Ala nahiko lukete batzuk. Erria jaso behar da. Ez, dagoen lekuan utzi. Jakina ahal de- nik eta euskerarik erreze- nean, bafian gai jakingarri eta sakonak erabiliat. Ba- tzuk besteak baiño molda- kaitzagoak dira gauzak adie- razteko, batzuk besteak bai- ño illunagoak, bafian askotan gure ez jakintasunaren tapa- garri besterik ez da euskera zaillaren aitzakia. Ez ditezke ipuinak bezala irakurri gau- za sakonak eta trinkoak. Be- hin eta berriz irakurri behar dira. Burua nekatuz ikasten dira gauza zaillak. Beste bi- derik ez dauka zerbait ge- hiego ikasi nahi duenak. Orregatik jarrai damakizuen bidetik. Ez atzera egin.

J. A. (Tolosa)

ECHABE

ETXABE'EN
Mueble - Etxee

Fuero'en Enparantza

Urrutizkifak: 84 10 78
84 11 24

ZARAUTZ

EUSKAL - PILOTA jokoa, arriskuan ote?

Galbidean omen dago pelota-jokoa. Zer dala da galdu? Oraingo pelotagile eta zestagileak beste munduratu gero ez omen da gauza erreza izango haien utsunea betetzea, jarraitzaileak, ordezkorik arkitu ahal izatea. Pelotarako zaletasuna mundu guzian berotuaz joan arren, joko-molde guztietan txapelketa ospetsuak sarritan eratu arren, jokalariai eurak ere geroago eta ugariago sortu arren... pelota-joko maitagarria ondatu beharra omen dugu; iraungo du tresnagile haiek iraun artean; eurak aienatur gero berriz... pelota ere beraien ondotik.

Aitortu behar dut profetia honek pentsakor utzi nauela, arranguraz beterik. Nor da il-ekzila jo duena? J. Aizpuru deritzan joan bat da kanpai-jolea, aldizkari honetan ageriarazi dituen zenbait lerrotan, S. Jose-ren egunean hain zuzen ere. Ona beraren itzak: "Laister, nork egingo ditu gure gazteak bear dituzten pelotak? Nork, ainbeste eratako pelotei dagokion beste ainbeste eratako tresnak?" Eta urregoxean, bere pentsamendua borobillatuz: "Ba dira an eta emen lan ortan ari diranak. Baniar noiz arte jarraituko dute? Ontan jardungo al dira oien ondorengoak? Ez al diteke oien eriotzarekin batera pelotaren eriotza ere gerta?"

—Jaun honek —nere buruari esan nion— hori esateko bere arrazoiak izan behar ditu; zerbait jakin behar du nik ez dakidana; zerbait ikusirik edo aditurik egongo da nunbait. Bestela, nola egin dei asaldagarri hori?

Eta, haren kezka kutsatuta gel-ditu nintzan. Nahiz-ta azken bolada hontan pillota-joko zahararen kondairako gora beheetan murgildurik ibilli —aspaldiko gauza maita-garriak!—, joko berriari, alegia orain ehunen bat urte dituen eta gure-gure dan kirolari, ez diot muxin egiten, bai ta zera ere! Ez nuke arriskutan eta il-zorian ikusi nahi; eta gutxiago illik edo lurperaturik. Bai egia, kezkarazi naute ni ere Aizpuru jaunaren kezka.

Kezka hoiak bidezkoak ba-ote diran jakiteko, nere adiskide Luis

Bombin jaunarengana jo nuen argibide bila. Nor bera baiño argi-emaille oberik?

L. Bombin Fernandez-ek ederki dakizki gure jokoaren zertzelada guztiak. Pelotari trebea bere gatzaroan, pilota-jokoari buruz duen jakinduria liburu gotor eta eder batean erakutsi zuen 1946 gn. urtean: "Historia, ciencia y código del juego de pelota". Gai hortaz espainolez ageri dan obrarik osena eta bakaina. Igaz, beste liburu berri bat agertu zaigu pilota-eremuan, E. Abril jaunak idatzia: "Dos siglos de pelota vasca" titulu-duna. Liburu estimagarri honek gaurkotatua ematen dio besteari; ez du alare txokoratzen, ez baztertzen ez eta italtzen. Zutik dago gaur ere Bombinen liburu baliotsua.

Bera ere, autorea alegia, lehen bezain gogatsu dugu, lehen bezain kartsu eta jakitun. Nola ez, "Nazio-arteko Euskal-pilota Elkargoa"ren sekretario delarik? (Federación Internacional de Pelota Vasca). Elkargo honek noizetik noizera argitara eman ohi duen Boletín-lanetan arrapatu dut lehengo arratsalde batez.

—Zer moduz boletín hori, Bombin jauna? galdetzen diot.

—Ba, horretanxe dihardut. Dagoeneko inprentan dauzkagu paper guztiak. Laister asko, maiatzerako agian, argia ikusiko du.

—Lehengo beheratziak bezain interesgarria izango da noski.

—Halaxe espero dugu. Badugu artikulurik asko eta klase denetarik, ohi bezala: teknikazkoak, berri-ematekoak, kondairazkoak; anekdota pasadizu eta argazkiak ere ugari; eta batez ere, 1970 gn. urtean Donostian egindako "Munduko txapelketa"ren albiste zehatzak, horixe baita zenbaki honen asmo-rik nagusia. Noizean behingo al-dizkaria izan eta arretarik aundienaz egingo ez dugu ba?

Izan ere lehengo zenbakiak guztiz dotore azaldu ziran, irakurtzea aña ikustea ere merezi zutenak. Datorrenekoan ordea, orain arte-

koetan gertatu ez den zerbait izango da: euskarari leku berezia ematen zaio bertan, bidezkoa den bezala. Bombin jauna ere euskalduntzat jo dezakegu, umetan ikasi bait zuen euskaraz mintzatzen eta ez zaio oraindik erabat ahaztu.

Aizpuru jaunaren kezka itzegen diot. Bombin-en erantzueran ez da zalantzaren izpirik:

—Ez gizona! esaten dit. Ez da hortaz larritzeko arrazoirik. Funtsgabeke kezka da hura. Nola izan liteke? Munduan zehar pelota jokua gero eta zabaltzenago da; haren errekesta ezin sinistekoa da nun-nai; Mexicon dela, Uruguay-Argentinatan dela, Indian eta ez dakit nik zenbat tokitan ari dira frontoe berriak jaikitzen edo zaharrak berriztatzen. Mar del Plata-ko frontoia eta Punta del Este-koa (hau Montevideo ondoan) taltatuz estaltzerakoan daude. Ba al dakizu Mexico kapitalean 4.000 frontoi badirala? Nun horrenbeste? Jende haiek pelotarako duten joera eta grina neurri gabea da. Makao-n ta Hong-Kong-en ere asmo beretan dabilta. Nola egon liteke arriskuan, inoiz baiño artze ohea duen jokua?

—Bai baiña, tresnagile hoiak il edo jubilatuz ezkero...

—Berdin; frontoe bakoitzak, dakizunez, badu bere xesta-lantegia, bertako jokalarien zerbizurako, enpresak berak pagatua. Xesteroak alde egin orduko etorriko dira beste batzuk haien lekuak betetzera. Hainbeste milioe sartuta dauzkaten enpresak, uste duzu iltzen utzi-ko diotela jokoari, ots, diru-pilla galantaren iturri dan jolasari, tresnagile ezagatik? Ez pentsa! Haiei dagokie arazo hartaz ajolatzea, eta ajolatzen dirala ziur egon zaitezke bai alegia!

—Eta pelotagintza? —Gauza bera esan nezaizuke. Gero ere izango dirala pelotagileak, ez baita txarra ofizio hori. Problemarik izatekotan hau izan liteke: munduko frontoe guztientzako nahi aña pelotaririk ezin egitea. Punta-jokurako esan nai dut gero, guztietan zabalduena eta ezagutuena da eta. Puntarako pelota bat egitea exta gauza erraza eta ez merkea; on-onak, aitzaki gabeak izan behar dute, iraunkorrak gaitera. Pelota hoietan erabiltzen diran gaiak ez dira garestiak, salbu-eta kautxoa; hau bai garestia; Brasil-ekoa baita oberena, bertatik bialtzen dute erri guztietara. Berez garestia izateaz gaitera, gertatu ohi da ez-behartzo bat pelotaren prezioa ga-

restiatotzen duena: barneko goma (zuek, donostiar mutilok "kiskiteko" deitzen zeniotena) egiteko, kautxoa zerrendatan ebakitzen da; zerrenda hoiak tiraka tiraka luzatuz eta meatuz... alako batean urratu egiten da bat edo bestela alperrik galdu.

Pelota osatzen duten gaiñerako gaiak berriz horren arretaz erabiltzekoak ez dira. Eta horregatik makiñaz ere egiten dira gaur egunean; pelota arruntak, jakina, "etxe-barnekoak" nolabait esateko, ez goi-maillako jokalariai aritze-koak. Kiskitekoa berriz, pilotaren zatirik kontuzkoen eta sentikorre-na izanik, eskuz egin behar da ona izateko. Gure Elkargo honetara ehunka eltzen zaizkigu pelota arrunt hoietarik, eta guk gazteen artean banatzen ditugu, zaletasuna piztarazteko asmoz.

Gehiago ere esaten dit Bombin jaunak: —Leku askotako enpresarioak pozik irekiko lituzkete frontoiberriak, bertarako pelotaririk izan ezker; baiña, hor dago koska; nahiko pelotaririk ez izan! Pelotari-eskola batzuk antolatuz izan dira or nunbait makur hori zu-

zentzeko; saiaketa interesgarria da hau, baiñan hoietan ere badira huraustek eta korapillo bihurriak. Konponduko al dira gauzak lehen-bailchen, gure kirolaren onerako!

Eta agur egiterakoan berriz ere: —Zaude lasai, pilotajokua ez da kolokan ipiñiko tresnagile batzuk gorabehera.

Ona ba izpuru jaunaren azken lerroari nere erantzuna. "Agertu dut nere kezka —dio berak— Aintzakotzat artuko duenik inor izango ote da?" Ba, neuk artu dut aintzakotzat. Uste dut jaun horren, eta berak kezkarazitakoen arrangurak uxatzeko lain izango dirala Bombin jaunaren esanak. Ala eta guztiz, baldin Aizpuru jauna zuriturik gelditzen ez bada —siñis-gogor irauteko arrazoi bereziren bat duelako edo—, esan dezaigula, argi ta garbi, zeintzuk dituen arrazoi berezi hoiak, zertan dituen onarriturik kezka haiek; eta egon diteke lasai, oraingo hontan bezala izango bait da haren illeta-jotzea aintzakotzat artuko duen norbait.

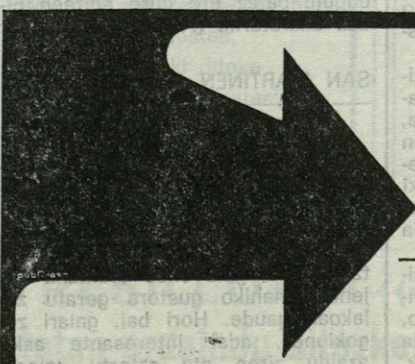
R. Bozas-Urrutia

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

ITURZAETA
agencia inmobiliaria

ZUK BEAR DUZUN ETXE-BIZITZA EROSTEKO...

ZURE TERRENOAK SALTZEKO...

ZURE DIRUAK UGALTZEKO...

Hernani, 1 - Urrut. 429178 Donostia

GIZON SERIOAK

60 pezetako dalefuerteak

Eliza eta Erakundeak (II)

Horixe dela pentsatzen dut Ramon Echeberria Ayerberen «Sexomalia Sexolatria» liburua. 60 pezeta balio bait du, hasieratik bukaera arte, gizonetzkoak eta emakumezkoak elkarrentzat duten joeretik sortzen diran gehiegikeriei egurra ematea besterik egiten ez duen liburu honek.

Tximist eta trumoi arteko Sinai mendi dirudi Ulia mendiak. Zeru-goi hortatik oihu egiten die egilleak aragizko akerra gurtzen ari diran guztiei, «ez duzue aragikeriarik egingo». Ez dakigu ulertuko dioten, mintzaira arrotzez egin bai die. Edo arrotzei eta erbestekoei bakarrik egin ote die, bada?

Baiña ez da arrotza izkuntzagatik bakarrik... Jakiña, ez dugu uste gizona errugabea denik gai hortan. Eta aitor-tzen dugu gizarte lizunkoi hortan gizonak jasaten duen morrontza. Baiña ez da morrontza bakarra. Ez da gizarteak duen gaitz bakarra. Ez eta haundiena ere.

Hor daude jauntxokeriak, indarkeriak, desberdintasun beldurgarriak, zapalkuntza maltzurak, gizonen eta herrien aurkako bidegabekeriak... Gaitz askoren artean bat gehiago besterik ez da aragikeria.

Ausardia behar da gaurko giroan oker hori salatzeke. Harritzekoa da, ordea hori bakarrik salatzea. Nonbait ez dute zakur guziak edozein ehiza zaunkatzen. Batzuk ardi-txakurrak ditugu, besteak arratoi-txakurrak, besteak erbi-zakurrak, besteak ollagor-zakurrak... Nonbait Ramon jaunari ere gai hori salatzeke igerle-eginkizuna jarri dio Jainkoak.

—oOo—

Baiña, ene ustez, ez dizue salaketa hori onartuko, beste guztiak trebe eta ausarditsu salatzen ez dituzun bitartean. Badago zer salatua gure artean. Badago oker haundiagorik gure artean. Bazan Jesusen garaian ere gaitz hori, baiña beste gaitz batzuk salatzeagatik josi zuten gurutzean. Ez dugu Jesus gai horregatik aztoraturik ikusten. Ez eta askotan aipatzen ere. Zuk zerorrek ere liburuan zehar Jesusen esanak baiña gaurko zenbait jende atzerakoiren esanak gehiago jartzen dituzu.

Alaz guziz ere aitor dezagun salaketaren premia. Baiña beste moduz egiña itxaron genduen Jainkozko eta liburu arteko gizon batengandik. Gaurko neska-mutillen harremanak dituen alderdi on guztiak ezagutuz. Lehengo giroak zituen itxurakeria eta estukeria salatuz. Sikologiak eta fisiologiak arkitu dituen ezkutuen berri emanaz. Soro hortan mugarriak sartu behar diran tokietan sartzea zeinen zailla dan aitortuz...

Ez ahaztu gaiñera elizgizonok urteetan egin dugun salaketa bakarra hori izan dela. Orain isil-antzean bageaude ere, eta gure isil-aldia salatzan duzu, hortan bolara baterako kupoa betea dugun ustea dut.

Bestalde salatzeke era bera ere ez dizute onartuko. Inork ez ditu sinestuko seksu inguruko goxokeria eta harremanak ustelak eta nazkagarriak direnik. Janari gutxi dira gizonarentzat hori bezain goxo eta gustagarriak. Eta hortan dago hain zuzen ere arriskua. Ez luke inoren-tzat arriskurik kirats eta simaur usaikoak balira.

Ez da zure salaketa egokia. Aitor dezagun horrek guztiak duen ederra eta bikaintasuna. Gizon-emakumeen osagarri da; gizon-emakumeak osatu, landu, jaso eta heltzen dituen langintza. Aitor ditzagun lehen egindako salaketaren okerrak eta bidegabekeriak. Pekatu ez ziran gauzetan ipiñi izan dizkiegun pekatuzko mugak. Zenbat jauntxokeria erabili dugun, zenbait dantza eta jatzera indarrean debekatuz, kongregazioetatik jendea botaz, Amabirijñaren aldea ezkontzerakoan ukatuz... Zenbat pekatu irudipen eta kezka larri kaltegarri eta desaginkor sartu dugun jendearen barruan!

Badakigu gizona joera honen morrontzan eta lo-zorroren erori ditekela. Erraz jarri ditekela gal-bidean eta bere burua desagiteko eran. Badakigu luzaroa herri osoaren indar gehienak eta izaera berbera ere zapuztu dezakeela.

Gizonak gizon izan nahi badu joera honen jaun eta jabe izan behar du. Ezaguerak eta maitasunak gidatu behar du. Hori da gizon askea izatea. Eta hortan lagundu behar diogu. Eta hortan ez dio lagunduko zure liburuak. Eraso uztartzaille bat bezala hartuko du. Lehenbailen lepotik bota behar dan uztartzi bat bezala.

IRAOLA

BERRIAK

● BREITAINA HAUNDIA

Herriaren iritziek kontuan hartzeke, beste gotzai bat izendatu dute. Oraingoan, Breitaina Haundian gertatu da, Nottingham-en.

Gotzai berriak James McGuinness du izena. Honen aurreko gotzaiak Edwuard Ellis zen. Honen zenbait jokaera ta iritzi «reakzionarioak» izan ziren eta herriak etzuen onartzen.

Gotzai berria bere aurrekoaren irizpide ta mentalidadekoa omen da, ta herriak etzuen nahi bere gotzaitzat. Honegatik, izendatze honen ondoren, apaizek eta laikoek ez dira ixildu. Izan ere, eliza-barrutio 120 apaizek izendatze honen aurka agertu ziren aurrez. 20 apaiz alde.

Apaiz gehienek iritzia ez da beraz kontuan hartua izan. Bestalde, ta hau da akats haundiena, laikoek etzaie iritzirik eskatu.

● COLOMBIA

Buenaventura-ko (Colombia), Bikario apostolikoa zen Valencia Cano monseñorea, abioiko ezbehar batean hil da. Monsiñore honek sortu zuen «Movimiento Golconda». Mugimendu honen helburua Colombia-ko ta Egoamerika-ko sozio-politiko ekiturek erabat aldatzea zen. Talde hau apaiz eta laikoek osatzen zuten.

Hil aurreko egun batean honela zion monseñoreak: «Erabat iraultzaile ta sozialista aldarrikatzen naiz. Colombia-ko ta Egoamerika herriek frustrazio ta injustii haundienetara bultzatzen duen kapitalista egiturearen aurrean ezin genezake besoak tolestaturik egon».

Arraia, gurutzea daramalarik: Piztu danaren ezaugarri, asierako kristautentzat. (Izan ere, grekeraz «Jesus Jainkoaren Seme, Gizonne Salbatzaile» itzen lenen lerroak «arraia» zerioten). Zoriontsua, erakunde ximpleekiko Eliza bizial

Eliza-ren erakunde-instituzioak, aldaketa bearrean arkitzen dirala, ezin uka. Nola ordea? Bat batean? Poliki, poliki? Pitinka pitinka?

GAZTE BATZUEN ERANTZUNA

«Berri berritik asi bearrean gauda. Gaurko mundurako deusik ez dute balio leengo estrukturak; Sust-traitik atera ditzagun leengoak eta berriak egin ditzagun».

Gabiltzan astiro, gazte; guzia txar edo guzia on, ezin ditekete ez leen eta ez orain; gaurkorako balio dezakeen ezertxo, ez ote dugu ba arkitu-ko gure aurrekoen Egiturretan? Zuek ere betirako ezin sortu erakunde berririk; ez dago geldi mundua; presaka dabil; zuek sortutako erakundeak, zaarregiak lirake zuen semeentzat. Zuen bi ziki eutsi nai badiotze, oso atzerakotzat joko zaituzte ondorengoek; ez jausi zuen aurrekoen pekatuan; aien iritzi, santua eta alda eziñezkoak bai ziran aien erakunde-instituzioak. Aiek bezin paragarri ez zaitezela gerta zuen jokabideetan; oso osoko aldaketak eta bat batera egindakoak, anarki eta naaste borrarste batean utzi ditzake bai Eliza eta bai gizartea.

ZAAR BATZUEN ERANTZUNA

«Aldaketak? Era-berritzeak? Utikan. Gure artean izandako ordena edur ura, organizazio bikaina, oitura gozo... Gure erakundeekin gaur ez bezela bizi zan gure Eliza. Gaurko berrikeriekin beltz dakusgu Elizaren etorkizuna. Bizi geran bitartean, eutsi dizaigun geureari».

Politikan konserbadurismoari eustek kalte ikaragarriak erakarri oi ditu: zalapartak, iskanbillak, odol ixurteak; zuzengabekeriak egoiturretan bizi nai izateak, zapalduen odola irakiten jarri oi du eta zernaitarako prest gelditzen da. Zergatik ainbat gerrillero Ego Amerikan Gobernamentuen aurka? Bizi eziñean bizi di ranei lege eta demokrazi bitartez laguntza ematen ez zaielako. Armetara, odol ixurketara jo dute lege bidez justizirik iritzi ez dutelako.

Elizako eskubi-eskubitarrak, eurenai eustearren, makilaka asiak ditugu Eliza barnean; aldaketak dirala eta ez dirala, gogorkeria

bizirik ez al dugu ezagutuko noski Elizan; bere Egiturretan aldaketa aundirik egin gabe jarraituko balu Elizak, kalte izugarriak letozkioke. Eliza beti bat izan arren, arpegia aldatu bearrean da. Leengo arpegi zaarraz zer esan nai aundirik ez die izango gaurko geztegi; ez diote entzun nai izango. Gaurko munduaren arazoei erantzuteko eran agertzen ez dan Eliza, zokoratua eta baztertua dake; kristau zaarrek ilez geroz, il zorian litzake Eleiza bera ere.

NOLA ALDATU ELIZAREN EGITURAK?

Anarkiarik gabe. Zaar guzia bat batera zokoratu eta berri berritik asi gabe. Batzar Nagusi aurreko pekatuan jausi gabe; betirako ez ditugu egitura berriak egin bear; ez eta denbora luzerako ere. Egitura, legedi eta oitura guziak aldakorak dirala eta izan bear dutela pentsatuaz Eliza barnean bizi bear dugu.

Eten gabeko aldaketak egiten ari ti eraberrituz doa. Mundu orri beda mundua. Ez dago geldirik; begira egon bear du Elizak; mundu orri zerbitzu on bat egiteko, Elizak bere egituretan, eten gabe eraberritzen aalegindu bear du. Aldaketaren EGOERA batean bizi bear du Elizak; bere egitura, lege eta oituretan beti prest aldatzeko. Kristo betikoa; Ebanjelioa betikoa; Elizaren erakundeak sekula santan ez betikoak; beti aldakorak, beti eraberritukoak. Munduko gauzei aldaketa bizi eta azkarra daramate; abiadura berdinean aldatuak izan bitez Elizako erakunde-Instituzioak.

Baiña, bear bada, diozu: «Prudentziz jokatu bearra dago; Batzar Nagusira arte aldatu eziñezkoa agertu zaigu Eliza bere legedi eta Egiturretan; orain aldaketa giro batean Eliza jartzeak, baditu bere arriskuak; leengoari amorrut begira bizi diran kristauak, ZISMA batean jausi ditezke. Egon alditxo bat, bear bada, bearrezkoa zaigu susmo txarrik gabe guziak ireki ditezten aldaketako giro batera».

PRUDENTZIA... PRUDENTZIA... Bai, denerako bear dugun birtute da. Baiña, bere izenean zenbat zuzengabekeria ez dira egin munduan. Amaika oillokeri eta makalakeria izkutatu ditu Prudentzi orrek bere kolkoan. Prudentzia-

ren izenean egin diran ainbat kalte, ez dituzte egin ema-galduak. Joka dezagun zuur. Zurekin bat nator. Egon alditxo eskatzen duzu. Zuurtasun eta prudentzi aundiz auzi au epaitu nai nuke. Mundua lasterka eta presaka doa aurrera; Eliza, aldaketa aundirik egin gabe, geldirik gerta baledi, gaur eguneko mundutik oso atzeratuta geldituko litzake. Egon alditxo ori arik eta tikien eta motx bearko luke; Kontzientziz egindako egon alditxo bearko litzake; gaurkotasanak (aggiornamento) eskatzen dituen aldaketak egiteko, ez du izan bear oztopo eta eragozpen.

Egon-alditxo ori egin bearrezkoa badadi, naigabetsu sentitu bear dugu geure biotza. Ziur samar egon bearko genduke, alegia alderdikeria, tensio eta zismak uxtuak izango dirala egon alditxo orri esker. Segundo eder batzuk gaurko egunean galtzeak, ikaragarriko galerak sor dizaizkioke Elizari.

Guzi au teori uts dezu Pratika ez da ain erraza Batzuetan ordea teoria ere bearrezkoa zaigu.

Arostegi-tar Jokin

ARAGI ERREAK

BEASAINEN

EGOKI

ZURE ETXEAN

— Bisigu, legaza... —

— Arkume, antxume eta abar... —

— Txekor eta idi-txuletak. —

S. Ignacio, 15

Urrutizkiña: 89 14 37

— BEASAIN —

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

ARKUME SALTZEKO SOZIEDADEA

Aragitarako arkumeak azitzen dituzten artzai mordo bat bildurik dira elkarte berri bat muntatzeko. Elkarrekin berri orrekin, ara zer iritxi nahi luketen:

—Aragitarako ardiak dauzkaten artzai guztiak elkarrengana bildu. —Itzen diran arkumeen pixua gehiagotu, au da, arkume obeak atera.

—Ardi arazak obetzeko modua sozioei erakutsi.

—Arkume gizenak biltzeko bideak egin, sail aundika garestiagotzeko.

—Zein tamainatsutako arkumeak gehien uzten duen ikasi, artara jartzeko.

—Jendeari propaganda egin, era ortako arkumeak jan ditzan.

Elkarte onek, urte gutxi barru, inportantzi aundia izan dezakeela, uste dute artzaiok, gaur bakoitzak bereak, banaka eta ahal dan moduan, saltzen dituztelarik, bitartekoek eramatan baitute mozkiñik aundiena.

ALBAITERUEN BILLERA

Burgosko albaiteruen elkarteak eratutako batzar batean, D. Ene-terio San Salbadorek behi-esneaz itzegin du.

Probintzi artan 27.000 behi omen daude. Orietatik 19.500 frisonak eta 2.800 suizak, gañerakoak mestizoak edo nahastuak dira. Batzaz-beste frisonak 3.700 litro ematen omen dituzte urtean, eta suizek 2.800 litro.

Danetara 92 milloi litro ematen dituzte urtean.

Baiña esne gehiago behar da eta produzioa altxatu egin behar da oraingo doble edo iru alako atera arte.

Nola? Behi gehiago jarriaz batetik, baiña batez ere, behi bakoitzak askoz esne gehiago eman dezala konsegitu behar da. Ortarako arraza obetu, zezen onakin estali behiak, ta ama onen ume urruak aurreratu utzi, European egiten duten bezela. Behien jenezaloria eramateko liburuak eta esnearen kontrola aipatu zituen.

Zer derizkiozu? Zure ikulluko behiak batzaz-beste zenbat litro ematen dute urtean?

ESKERRAK EMATEN

“Sindicato nacional de ganadería”-ko batzorde bat, Fernandez de la Vega buru zutelarik, Agricultura-ko ministroa bixitatzen izan da eta eskarrak ematen, esnearen prezioa altxatzeko egin dituen lanagatik eta ainbeste saiatu dalako.

BESTE ALDETIK

Beste aldean konsumidoreak dau- de, esne-edaleak, alegia. Ta keja dira.

Oraingo igoera onen aurretik, diote, lehen ere iru aldiz garestitu zaigu esnea illabete gutxitan. FORPPA gogor ari da nekazari eta ganadu-zaleen alde konsumidoreen bizkarretik... eta gu nork defenditu behar gaitu? etxeoan- dreen sindikato elkarteak?

IRUGARRENAK

Kanpotik begira legokeen iruga- rren batek galdetuko luke: baiña jaunak, esnearen prezioa zerk igo erazi die? baserritarren ganako ku- pidak? kaletarren ganako amo- rruak? ala esnerik ezak eta es- kasiak?

Madrid, martxoak 28. Komer- zioko ministerioak 14.800 tonelada behi-esne fresko Frantziatik ekar- tzeko baimena eman du, 145 mi- lloi balioko omen dute esne oriek gutxi gora behera.

BEHIAK LARRERA

Aurtengo neguan euria eta aizea izan da ugari, eta zenbait tokitan elurra ere bai. Ori dala-ta Espa- ñiako ipar aldean keja dira otsail guzian behiak larrera ateratzerik izan ez dutelako, eta belar onduz eta pentusuz ikulluan mantendu behar izan dituztelako.

Zer esango ote lukete, guk be- zela, euda ta negu, urte guzian ganbelan lotuta eduki behar ba- lituzte?

57.000 pta. behia. Solares-en behi bakar bategatik

57.000 pta. pagatu ziran martxoko ferian.

Saltzaillea Camplengo-koa zan. A zer nolako lau iturri izango dituen!!!

ERRITIK KANPORA

Madriden ikullu eta behi asko omen zegoen erri barruan, kale- etxetan.

Ikullu oriek desegin eta behiak erritik kanpora ateratzeko ordena eman zuten, usaia eta sanidadea- gatik.

Martxoaren erdirako 100 ikullu badira ustiak.

INDIAN EZ DA OLAKORIK

Indian ez da olakorik gertatzen, an behia animalia sakratua bai- ta, eta nahi duen guztia egiten zaio begirune aundiz.

Orain erruz ugaritu omen dira behiok, eta, belarrari azteko be- tarik eman gabe, moztan dute arrapatzen duten guzia. Orrela, lurrak, ezer eman ezin dutela, gelditzen ari dira. Ta jendea go- seak.

EUROPAKO MERKATU BATUA

Europako merkatu batuko neka- zaritzako ministroak, 4 egun ja- rrain, eta, egunero gaueko orduak arte, elkarrekin batzarrean ari izan dira. Oraindik egin duten bi- llerarik luzeena, noski, merkatu batuak dituen 15 urteetan. Ain xuxen Martxoaren 25ean bait zi- ran 15 urte Europako merkatu ba- tua Erroman jaio zala. Billera or- tako gaia: Plan Mansholt azter- tzea eta 1971-72 urterako prezio berriak erabakitzea.

BASERRIKO KARRETOA

Apirillaren 13tik 15era, Zarago- zan izango diren itzaldien gaia, Karretoak nekazaritzan da. Inje- niero agronomikoen elkarteak era- tzen ditu, eta amabi izlarietatik iru extranjeriatik etorriak dira.

Bestalde, illaren 15ean Zarago- zan bertan, karretorako makina- rien erakusper bat egingo da.

ATZE DOBLEKO ZEKORRAK

Orain dala 40 urte olako zekor ipurtaundi bat azaltzen bazan, de- nak arrituta uzten omen zituen. Emengo behi gorrietan, pirenaika arrazakoetan eta Asturias aldeko- etan asi omen ziren agertzen.

Gaur askoz ugariago dira, 50 mi- lla iltzen omen dira Espainian ber- tan.

Zekorrek azitzera dedikatzen dan baserritarrak erruz ixtimatzen di- tu, erralde gehiago pixatzen dituz- telako, baiña baita arakiñak ere, okela asko eta sego gutxi izaten dutelako eta gañiera ezurak ere mehegoak.

XELEBREA

Italiako erri batean jaio omen dan txekor batek “rinozeronte” muturra omen du. Gañiera dela- ko behikume orrek, sei anka ditu eta begi bat bakarra. Ez da ori arrigarriena. Albaiteroek diotenez, animalia orrek osasun ederra dau- ka.

FERI-PLAZA

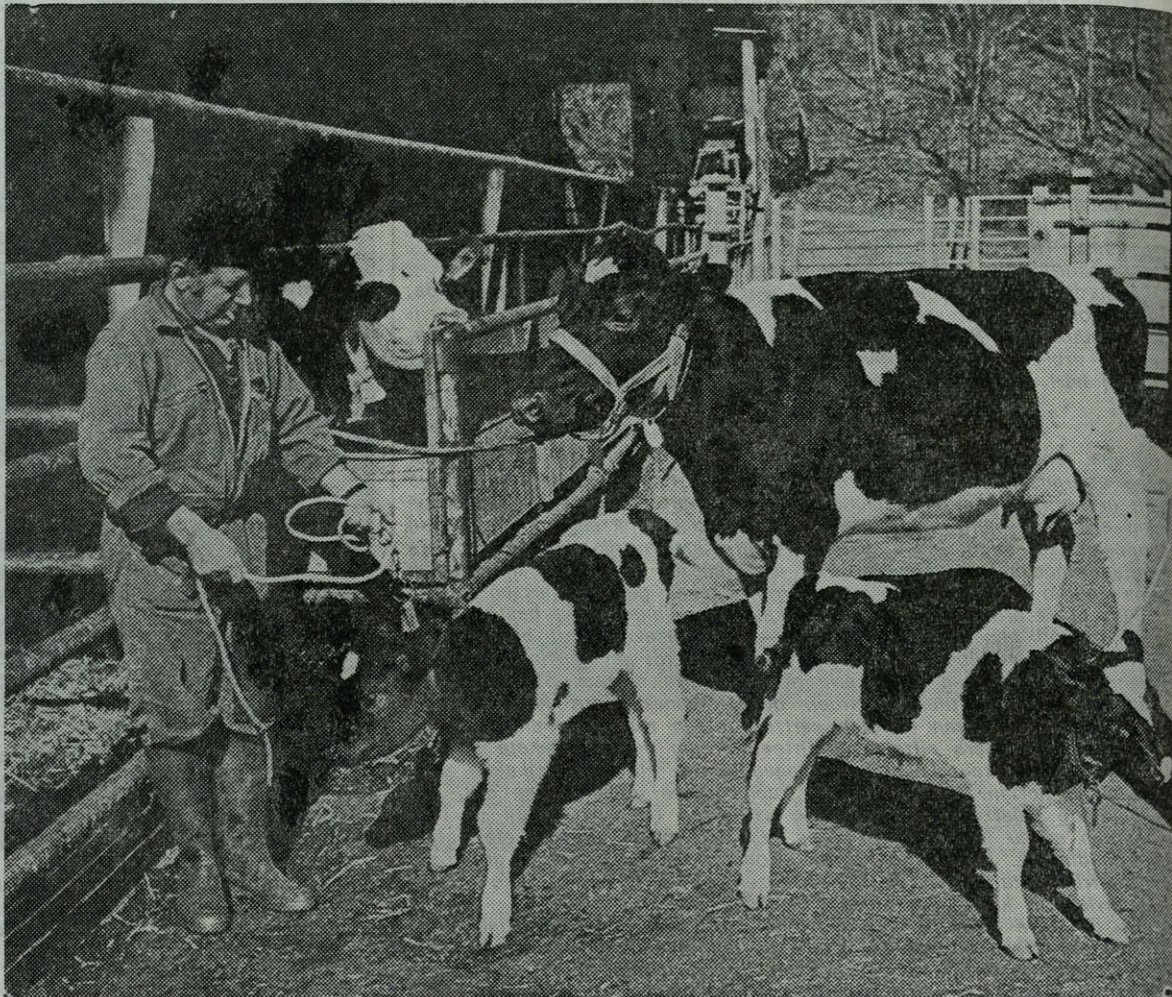
Leridako aiuntamentuak gana- du-feria egiteko lekua antolatze- ko, 10 milloiko presupuestoa ontzat eman du.

BASOKO SUTATIK BABESTEKO ELKARTEA

Martxoaren 25ean, industriako kamaran, urteroko billera egin zu- ten “Mutualidad guipuzcoana con- tra incendios forestales”-ko so- zioek.

Igazko urtean soziedadeko go- ra-beherak zer-nola joan diran ikusi ta aztertze- ko zan billera. 1971-garren urtean sendotu egin da elkarte- a, urte guztian erre- keta bat bakar- ra izan baitute. Zuzen- dari berritzea ere egin zuten eta elkarte- ko buru Agustin Ubarretxe- na da.

Guk ez genekien, Gipuzkoan ola- ko elkar-terik ba zegoenik ere, ur- teko billera nola egin duten pe- riodikoan irakurri dugun arte. Be- rri zehatzagoak jakiten baditugu, orri on- tan bertan adieraziko diz- kizuegu, baserritarren zatit interes- garri direla, iruditzen bazaigu, behintzat.

“GURELESA” - KO BATZARRA

Urteroko ohitura eta lege duenez, Gurelesa ga- nadu-zaleen kooperatibak Martxoaren 25ean Donos- tiako Astorian egin zuen sozio guzien billera.

Ez zitzaigun iruditu iñoiz ainbeste jende zanik, behar bada: batetik eguraldi ederra zalako; ta bes- tetik, erabaki aundirik artu beharko zanik, espero ez zalako. Billera bera ere, iñoiz bezelako berota- sunik gabe joan zan, i-illlean. Ona ze puntu jaso genituen:

ESNE-MUGIMENTUA

1971 garren urtean 44 milloi litro esne bildu ditu Gurelesak. Aurreko urtean baiño % 6 gutxiago.

Esnea gutxitze au ez du izan behar emengoa ba- karrik; beste nonbait entzuna nago, Santanderen % 30 gutxitu dala, igazko urte ortan bertan. Dana-dala, esne-prezioa baserritarren zatit bajutxo izan dan sei- ñalea dala, esango genduke, ta baserriak ustutzen ari diran, ezaugarria. Aurten prezioak gora egin baitu, ikusiko dugu, esnea ugaritzen dan.

Bestalde Gurelesak Donostiari saldu dion esnea, pasteurizatua, % 8 gehitu da, eta esterilizatua % 10, beraz artzailleak edo edaleak ugarituz doaz.

MAKINARIA

Plastikozko botillak egiteko, makina berri bat, eka- rria du Holandatik. Montatzen ari dira. Emendik bi illabeterako, lanean asiko omen da makina ori.

Plastikozko botilletan tsnea saltze au, erosleari erosotasuna emateko asmatutako sistema da. Ez du autsi bildurrik, ez botilla itzuli beharrik. Ustutakoan tira eta kito.

Makina orrek duen alderdirik txarrena, beste gau- za askok bezelaxe, garestia izatea da.

LERIDAKO ZENTRALA

Joan dan urtean Gurelesak eman duen pausorik nagusienetako bat Leridan esne-zentral bat artzea izan da. Ez du osorik artu baiña bai parterik aun- diena, aginpidea izateko lain. Onekin gauza bat iritxi du: Kataluñako merkatuan sartu ahal izatea. Diote- nez, on- tan ere, katalanak katalan dira, Kataluñako marka daramaten produktoak bakarrik, erosten di- tuzte.

Gañiera edozeiñek daki, Bartzelona eta btre in- guria direla, Peninsulan esnekiarik gehien konsumi- tzen dan lekua eta garestien saltzen dan tokia.

DIRU - GORA - BEHERAK

Kinka batean dago enpresa. Une on- tan erabaki

inportante bat artu beharrean: dagoen dagoenean azi gabe eta berritu gabe gelditu eta orduan... «geldi bagaude, besteak gaillenduko zaizkigu ta 2-3 urte ba- rru itoko gaituzte».

Edo azi, besteekin elkartu, berritu eta aurrera jo. Bigarren bide au aukeratu du: 1971 garren urtean beste 60 milloiren inbersioak egin dituzte.

IRABAZIEN PARTIKETA

Baserritarrak, batzarrera joatean, zaletasunik aun- diena «retornos cooperativos» delakoak, zenbaterai- ñokoak izango diren jakitea, izan ohi du.

Aurten iltro esneko 0,75 pta. dirala, esan zuten; baiña enpresaren azitzea dela-ta, egin diren gastuak ordaintzeko, kartillan uztea proposatu zuten, eskutan dirua behar duela-ta enpresak.

Baserritarrek etsi-etsian ontzat eman zuten era- baki au.

ESNEAREN PREZIOA AURRERAKO

Gobernuak erabaki zuen, aurtengo martxoaren aseratik urrango otsailaren azkenetara, esneak izan behar duen sal-neurria. Esne-zentralak baserritarrei pagatu behar diona, zona on- tan ola da:

Martxoaren aseratik Uztailaren azkenetara arte: gutxinaz 7,50, gehie- naz 8,25.

Abuztuaren aseratik Otsailaren azkenetara arte: gutxinaz 8,50, gehie- naz 9,25.

Gurelesak, batzarrean adierazi zutenez, gober- nuak ametitzen dion preziorik altuena pagatuko die baserritarrei. Baita kaletarrei kobratu ere, au esan gabe doa.

Ezagun da, zuzendariak berak ere, baserritarrak direla.

GALDE-ERANTZUNAK

Bukaeran, dozenerdi bat galde-erantzun izan ziran. Guk, bat aipatuko dizuegu. Izan zan galdetu zuena, ea zergatik Euskalerriko esne-zentral guztiak ez diren elkartzen.

Erantzuna onelatsu eman zitzaion: Gaur emen badaude beste bi zentraletako ordezkariak. (Cope- leche eta Beyena-koak zeuden). Zerbait da: pauso bat.

Orain, geure gogoz eta borondatez, elkartzen ez bagera, urte gutxi barru, beharrak elkar-araziko gaitu derrigorrean.

Ez dakienarentzat esan dezagun, Gasteizko esne-